

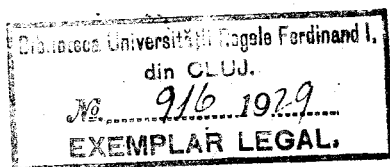
11094—1928. IGT. SZ.

AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZ-
KERÜLET IGAZGATÓTANÁCSÁNAK

JELENTÉSE

1927. JUNIUS 24—1928. NOV. 1-IG,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CLUJ—KOLOZSVÁR,
MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T.
1928.

103928

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az erdélyi református egyházkerület Igazgatótanácsának jelentése 1927 június 24—1928 nov. 1-ig.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

1927 június 24-től az 1928. év november 1-éig terjedő időre, vagyis egyházkerületünk életének 16 havi működéséről számol be igazgatótanácsunk mostani jelentésében.

Hiába vártuk és reméltük, hogy annyi küzdelem és fáradtság után a nyugodtabb, az alkotó és csendes, Isten országát építhető munkaalkalmakban lesz részünk e hónapokban, az elmúlt 16 hónap is az aggodalmak, az izgatott, tépelődő munka ideje maradt, sérelmeink ellen kellett küzdenünk, iskoláink életéért, megtarthatásáért kellett aggódnunk.

Az elmúlt 16 hónap alatt két fontos existenciális jelentőségű törvényt alkotott Románia parlamentje, a vallásügyi törvényt és a középfokú oktatás törvényét. Mindakettő jelentősége igen nagy és egyházunk évszázados autonómiáján fájó sebeket ütött; egyiknek sines meg még a végrehajtási útasítása, ami — mint eddig volt alkalomunk látni — még ismeretlen veszélyeket rejthet.

Az előbbiről a püspök úr önméltósága, utóbbiról a tanügyi jelentés fog részletesebben megemlékezni.

Mindazonáltal igazgatótanácsunk minden lehető megtett, hogy alkotó munkával is szolgálhassa az egyház fennmaradásának szent érdekét, Isten segedelmével befejeztük a tanítónőképző átalakítását, most állanak befejezés előtt a leányfőgimnázium, a kolozsvári kollégiumi internátus, a Szeretetház kibővítésének munkálatai és ezáltal lehetővé válik már a mostani tanévben a vidéki leánytanulók lehető olesó elhelyezése és a református vallású egyetemi hallgatók elhelyezése. Megindult a diakonissza képzés is.

A küzdelmek között súlyos csapások is értek, elvesztettük egyházkerületünk nagyérdemű főgondnokát, gr. Bethlen Ödön úr önagy-

méltóságát. Tárgyalásainkból sokáig fog hiányozni böles irányítása, egyháza jelenjéért és jövőjéért aggódó nemes vezető jelleme.

Súlyos vesztesége igazgatótanácsunknak Péter Károly egyházkerületi titkár aa halála; évtizedeken át gyűjtött tapasztalata, kiváló adminisztrációs képessége nagy ürt hagyott maga után.

Jelentésünkben be fogunk számolni egyházkerületünk

I. közigazgatási ügyeiről,

II. tanügyi állapotáról,

III. anyagi ügyeiről és a kapcsolatos ügyekről.

IV. Az egyházkerületi iratterjesztésről.

Az ehkerület belmissziói állapotáról főtiszteletű püspök úr fog jelentésében megemlékezni.

I. Közigazgatási jelentés.

Az egyházkerületi közgyűlés mult évi 70. sz. határozata szerint megalkotott szabályrendelet alapján az erdélyi református egyházkerület és a királyhágómelléki egyházkerület is megválasztotta a zsinati atyákat, így semmi sem áll útjában, hogy a romániai református egyház megalkossa új törvénykönyvét. A zsinat előkészítő bizottság mindkét kerületben elvégezte az előkészítő munkáját és a két kerület közös bizottsága okt. 29-én Nagyváradon tartott ülésében úgy határozott, hogy kéri fogja a zsinatnak január hóra való összehívásának engedélyezését Ófelségétől, hogy a megalakulás, a bizottságok megválasztása megtörténhessék, hogy az egyes bizottságok munkájukat megkezdhessék. Az új vallásügyi törvény úgy intézkedik, hogy az új törvénykönyvet a végrehajtási útasítás megjelenése után egy év alatt kell benyújtani, így lesz elég idő alapos és Anyaszentegyházunk szent ügyeit a legmegfelelőbben szolgáló munka elvégzésére.

Fontos megmozdulásnak tekinthetjük és áldásaiban előre nem is látható az a tény, hogy sikerült a Református nőszövetségek megalkotása révén nőtestvéreinket is bevonni az egyházi munkába. A községi, megyei és ehkerületi tagozatok kiépítése már a befejezés előtt áll azon szabályrendelet alapján, melyet a kultuszminister úr 45.052—1927. szám alatt hagyott jóvá. Itt-ott fordulnak még elő nehézségek a nőszövetségi munkában, némely helyen a polgári hatóságok akadályokat gördítenek különösen a gyűlések elé, de hálával kell elismernünk, hogy panaszainkra a kultuszminister úr mindig megértően intézkedett.

Igazgatótanácsunk a Nőszövetségtől igen sokat vár és remél egyházunk, hitéletünk megújulása terén.

Ami Istentiszteleteink zavartalan megtartását, lelkészeink személyi szabadságának korlátozását illeti, még mindig fordulnak elő itt-ott sérelmek.

A polgári hatóságok egyházunk hitelveivel ellenkező rekviemek megtartását rendelik el saját hatáskörükben, sőt a lupényi primária 1521—27. számú rendeletével, hivatkozva a esendörparancsnokság 284. sz., illetőleg a hadügyminiszter úr 69.416—27. sz. rendeletére megtiltotta lelkészeinknek az öngyilkos katonák eltemetését. A kultuszminiszter úrnál közbenjárt főt. püspök úr e sérelmek ellen, aki 51.928. számú rendeletével intézkedett, hogy Istentiszteletet csak a következő nemzeti ünnepeken kell tartani: Január 24. (összes románok egyesülése), május 10 (függetlenségi ünnep), áldozó csütörtök (hősök ünnepe), július 22. (Mária királyné öfelsége nevenapja), okt. 25 (Mihály király öfelsége születésnapja), okt. 29 (Mária királyné öfelsége születésnapja), nov. 8 (öfelsége a király névnapja). Igazgatótanácsunk körrendeletben hívta fel az illetékesek figyelmét, hogy szigorúan alkalmazkodjanak a miniszteri rendelethez és más helyről jövő megkereséseknek ne tegyenek eleget, illetőleg haladéktalanul tegyenek jelentést iktatásunknak.

A személyes szabadságukban korlátozott, illetőleg letartóztatott lelkészek érdekében azonnal megtettünk minden lehetőt.

Bár nem egyházkerületünk testében történt, mégis megdöbbenéssel vettünk tudomást arról a mozgalomról, amelyet dr. Gyenge János nagyváradi s. lelkész indított meg, aki szembeszállva egyházi főhatóságával, néhány elbódított „hívével“ úgynevezett szabad egyház megalakításába kezdett. A királyhágó melléki ehkerület vezetősége a törvények értelmében és szigorával járt el ez ügyben s ehkerületünk püspöke is velük teljesen egyetértve azonos felterjesztéssel élt a kultuszminiszter úrhoz, hogy dr. Gyenge János a református lelkési nevet és jelvényeket ne viselhesse.

A vallásügyi törvény tárgyalása előtt és alatt ehkerületünk vezetősége, élén főt. püspök úrral mindent megtett, hogy a törvényjavaslat sérelmes §-ai megváltoztatására rábírja az illetékes köröket.

Főtiszteletű püspök úr a testvér protestáns püspökökkel együttesen küldöttségben jelent meg a miniszterelnök és a vallásügyi miniszter uraknál, írásban is átnyujtva ehkerületünk kívánságait a benyújtott törvényjavaslattal szemben, hetekig tartózkodott Bukarestben és tárgyalt az illetékesekkel s a javaslat szenátusi vitáján beszédet is tartott; a törvényjavaslat törvénnyé lett, ha nem is eredeti formájában, mert úgy a vallásügyi miniszter úr, mint a szenátus lényegesebb módosításokat eszközölt a javaslaton.

Sérelem, ősi autonómiánk megcsönkítését célzó § maradt ügyis elég. Nem az egyház egyetemét, hanem egyes szerveit (egyházközségek, esperességek, püspökségek, stb.) ismeri el jogi személyül (11 §). Adományok elfogadása alá van vetve a törvényhozás jóváhagyásának (12. §.)

A theológiakon kötelezővé teszi a román nyelv tanításán kívül Románia történelme és alkotmánytana tanulását, holott e tárgyakból bakkalaureatusi vizsgát tettek a theologusok (15. §.)

A főhatóságok által kiadott rendeletek közlendők a kultuszminiszteriummal is, aki végrehajtását felfüggesztheti (26. §.) Az egyházi adók felhajtására csak a kultuszminiszter és pénzügyminiszter hozzájárulásával kapunk jogsegélyt (30. §.) Kongruára a jövőben csak az olyan ujonnan létesítendő ehség lelkésze lesz jogosult, ha városban legalább 400, faluban legalább 200 család tartozik az ehséghez (33. §.) A patronusi intézmény minden kárpótlás nélkül megszűnik (38. §.) Az áttérési eljárást az állami anyakönyvvezető hatáskörébe utalja (45. §.) A vegyes házasságoknál minden egyes gyermek vallását az apa határozhatja meg (47. §.)

Lelkészi karunkban az elmúlt két évben bőven szedte áldozatait a halál. Meghalt Ignác László a nagyszebeni ehmege esperese, aki mint kiváló adminisztrátor, mint kamarai képviselő is igen értékes és nagy szolgálatot tett egyházunknak, még súlyos kintől gyötörtetve sem esett ki kezéből a munka a legutolsó hetekig. Mennyei Atyjukhoz tértek még Pázmány Vince ny. bedeszentháromsági, Mátyás János kristyóri, Nagy Imre kendilónai, Torró Miklós szilágypaniti, Borbély Sándor selymesilosvai, Fejér István almásmálomi, Bodor Géza ny. alsócsernátoni, Ravasz János ny. marosi esperes és Muzsnay Pál ny. mezősámsondi, Albert Sándor magyarpalatkai, Bertalan József aranyospolyáni, Kiss Ferenc holtmarosi, Péter Antal balászfalvi, Gámán Sándor székesi, Székely Sándor szilágyfőkereszturi, Antal Domokos ny. farnosi lelkész aai és Kövér András ny. esperes.

Nyugalomba vonultak: Szöcs Ákos jeddi, K. Nagy Elek szilágyesehi, Biró Géza sóváradi, Deésy Gyula gyalui, Szathmári Sándor várkudui, Zayzon Lajos torjai, Bodor Géza alsócsernátoni (†), Muzsnay Pál mezősámsondi (†), János Lajos marosújvári, Rákosi György havadi, Sipos György májai lelkészek.

Egyházmegyéink adminisztrációja rendben történt, bár esperesi vizsgálatok anyagiak hiányában sok helyt még most sem voltak tartathatók. Itt kell sajnálattal megemlítenünk, hogy az óromániai és az ujonnan alakult bekecsalji egyházmegyék minden utánajárásnak

ellenére mai napig is nélkülözik azt a csekély esperesi kongruát is.

Az egyházmegyék generális vizitációiról főtiszteletű püspök úr emlékezik meg jelentésében.

Az ehmegek vezetésében az elmúlt év alatt igen sok változás történt. A dési ehmege esperesévé Kovács László, főjegyzőjévé dr. Mezey Mihály, a hunyadi ehmege főgondnokává dr. Apáthy Árpád, gondnokává Brazovay Dezső, a nagyenyedi ehmege esperesévé Biró Lajos, főjegyzőjévé Nagy Béla, a nagysajói ehmege esperesévé dr. Muzsnay László, főjegyzőjévé Gyenge György, a nagyszebeni ehmege esperesévé Szotyori Lajos, főjegyzőjévé Farkas Károly, az udvarhelyi egyházmegye esperesévé Hegyi Péter, főjegyzőjévé Nagy Lajos, gondnokává Ugron János aii választattak meg.

A lemondott esperes aai közül tb. esperesi címmel tüntették ki Jancsó Lajos és Nagy József aait, tb. esperes lett Menyhárt Elek aa és tb. ehmegei főgondnok gróf Bethlen Balázs aa.

Az új funkcionáriusokat fontos megbízatásukban szeretettel üdvözljük, az eltávozott jeles vezérmunkásoktól fájó érzésekkel válunk meg.

Igazgatótanácsunk munkásságáról a következőket jelenthetjük: Igazgatótanácsosi tisztjéről lemondott dr. Sárkány Lajos aa, akinek helyére az elnökség az első póttagot, dr. Vékás Lajos aát hívta be.

Az igazgatótanács tisztviselői karában érzékeny veszteségek értek. Néhány héttel a mult ehkerületi közgyűlés után váratlanul, rövid betegeskedés után, 1927 okt. 29-én meghalt Péter Károly ehker. titkár aa, aki nagy egyházi jogi ismeretével, kiváló adminisztráló képességével nehezen pótolható ürt hagyott maga után. Temetése nagy részvét mellett, a külső tiszteletadás minden jelével folyt le a testvéregyházak kiküldötteinek részvétele mellett. A hű munkásnak emlékezete legyen áldott! Igatanácsunk további intézkedésig munkakörét szétosztotta a püspökhelyettes-főjegyző és a többi négy előadótanácsos között, annyival is inkább, hogy intézkedésével ne prejudikáljon az igazgatótanács esetleges szervezeti átalakításának, amelyre vonatkozólag a sepsi ehmegeének memoranduma fekszik az illetékes tényezők előtt.

Rajta kívül súlyos betegségére való hivatkozással elvesztettük dr. Sárkány Lajos elnökhelyettes aát, aki 1928 ápr. 1-től négy évtizeden át olyan kiváló szakértelemmel és szeretettel végzett egyházi munka után nyugalomba vonult.

Az ő állását sem töltötte be az igazgatótanács, hanem 3141—28.

sz. határozatával úgy intézkedett, hogy teendőit a püspökhelyettes-ehker. főjegyző aára bízta, aki a titkári hatáskör egy részét is szíves volt vállalni.

Ugyancsak kivált 47 évi ritka lelkiismeretességgel végzett munka után Kilyén Sándor irodavezető aa is, ki saját kérésére 1928 május 1-től kezdve nyugalomba vonult. Hogy „Kilyén bácsi“ a maga kedves egyéniségével mennyire hiányzik megszokott munkaasztala mellől, azt ehkerületünk egyetlen tagjának sem kell mondanunk. A hű és nemes szolgától megfelelő ünnepélyes keretek között vettek bucsút igtanácsunk és a helyi egyházi intézmények vezetői.

A munka az 1921. évi ehker. közgyűlés 48 jkvi számú határozata alapján megalkotott ügyosztályok szerint foly és az élet mindinkább igazolja egyre nehezebb és speciális tanulmányokat igénylő problémáinak megoldási lehetőségéért a munkakörök elkülönítését. Itt kell választ adnunk a közigazgatási jelentés megvizsgálására küldött bizottság ama kérdésére, hogy nincs-e ellentétben a tanügyi osztály végleges megszervezése és előadótanácsosának végleges megválasztása a 77—1921. sz. ehker. határozattal, mely a tanügyi előadói állás betöltését az ehker. közgyűlésnek tartotta fenn.

Nevezett ehker. határozat egy tanügyi felügyelői állás kreálását célozta és betöltését maga is elhalasztandónak vélte a viszonyok tisztázásáig, kimondván, „hogy teendői addig is rábízotnak az igazgatótanács által alkalmazott tanügyi előadóra“, a különböző indítványok felett (úgy, hogy az állást az ehker. közgyűlés töltsse be, szervezeti szabályzatának megállapítása stb.) napirendre tért, illetve azt határozta, hogy ez ügyben „Járai István aa javaslatai mérlegelésével s bizonyos függő kérdések (pl. királyhágómelléki ehker. szervezkedése) megoldása után alkalmas időben terjesszen új javaslatot az ehker. közgyűlés elé.

Nyilvánvalóan egy új állás kreálásáról volt itt szó, amit mutat az ugyanazon ülésben hozott 84. sz. határozat, amely felhatalmazást adott az Igazgatótanácsnak az iskolaügyi osztály szervezésére és a szükséges állásoknak saját hatáskörében való betöltésére.

Tehát ellentét nincs az igtanács hivatkozott intézkedése és a 77. sz. ker. határozat között. Igtanácsunk a kérdést felszínen tartja és mihelyt az anyagi és más lehetőségek meglesznek, a tanügyi felügyelői állás szervezése iránt, megfelelő javaslatot fog tenni.

A központi iroda ügyforgalma 1927 június 24-től kezdve a következő volt:

1. Iktatóra érkezett 1927 jun. 24—1927 dec. 31-ig 7480 ügy-

darab, amelyből ellátott az I. ügyosztály (Péter Károly) 390 darabot, a II. ü. o. (Almási Samu) 323 dbot, III. ü. o. (dr. Illés Gyula) 2128 dbot, a IV. ü. o. (dr. Darkó Ákos) 442 dbot, az V. ü. o. (Mester Mihály) 4040 dbot. A nyugdíj ügyosztályban ellátott 157 db.

Az 1928. esztendőben november 1-éig iktatóra érkezett 10.987 darab, melyből ellátott az I. ü. o. — dbot, II. ü. o. 765 dbot, III. ü. o. 3526 dbot, IV. ü. o. 1277 dbot, V. ü. o. 4930 dbot, a nyugdíj-osztály ellátott 489 dbot.

Az igazgatótanács a múlt év június 23-ától 9 ülést tartott, amelyeken összesen 683 ügyet intézett el. A határozatok részben közöltettek a hivatalos lapban, részben a mostani ehker. közgyűlés tárgyai közé tartoznak, a többi itt elő nem forduló lényegesebb határozatot az egyes jelentések ismertetik.

Egyre több nehézséget okoz, hogy igazgatótanácsunk irodahelyiségei mindinkább szűknek és célszerűtlen beosztásúnak bizonyulnak. Mihelyt ehkerületünk megfelelő anyagi helyzetben lesz, segítenünk kell e bajon, hogy a nyugodtabb munkafolyamatot biztosítani lehessen.

A hitélet elmélyítésére és a református öntudat kifejlesztésére szolgálnak az ügynevezett református nagyhetek; 1927-ben Brassóban, 1928-ban Tordán tartottunk ilyeneket, amelyekről főt. pp. úr emlékezett meg jelentésében.

Egyházunk viszonya a testvér felekezetekkel barátságos és bensőséges: mély részvétellel vett részt igtanácsunk a testvér unitárius egyház gyászában, amikor a nagyérdemű ősz patriárkát, főtisztelendő és méltóságos Ferencz József aát temette és gyászolta, viszont a testvéregyházak is méltó módon adták meg a végső tisztességet boldog emlékü főgondnokunknak, gróf Bethlen Ödön öngyméltóságának. Adja Isten, hogy közös kincseink védelmében testvéri kézfogással haladhassunk egymás hitének megbecsülésében és tiszteletben tartásával.

Igazgatótanácsi határozatokkal felülbírált felebbezések :

6047—1927. László Károly hátszegi lakos felebbezése Fekete Károly hátszegi lakosnak egyházmegyei világi képviselővé és tanácsbírónak való választása ellen.

6082—1927. Zoltáni Pál és Olajos László lelkészek felebbezése a görgényi egyházmegye 1927 június 9-iki közgyűlési határozata ellen.

6116—1927. Bágya Zsigmond és társainak felebbezése a hunyadi egyházmegyei tanács 57—1927. sz. határozata ellen.

7172—1928. Bedő Ödön felebbezése a gyulafehérvári egyházmegyében megejtett tisztviselői választások ellen.

7953—1928. Kassay F. István és társainak felebbezése az udvarhelyi egyházmegyei esperes- és gondnokválasztás ellen.

9199—1928. Korondi Károly tordaszentlászlói kántornak felebbezése a kalotaszegi egyházmegyei tanács 45—1927. sz. határozata ellen.

10241—1927. Kónya Gyula magyarvalkói lelkész felebbezése a kalotaszegi egyházmegyei közgyűlés 6—1927. sz. határozata ellen.

11687—1927. Kovács Károly nyárádszeredai lakos felebbezése a marosi egyházmegyei tanács 1927 szeptember 26-iki ülésén hozott határozata ellen.

3776—1928. A felenyedi egyházközség felebbezése a nagyenyedi egyházmegyei tanács 11—1928. sz. határozata ellen.

5770—1928. Az egeresi egyházközség felebbezése a kalotaszegi egyházmegyei tanácsnak 1927 május 8-iki ülésén hozott határozata ellen.

6075—1928. Veress Bálint és társai dálnoki lakosoknak a kézdi egyházmegyei tanács 7—1927. sz. határozata ellen.

10400—1928. Angyalosy József dési lakos felebbezése a dési egyházmegyei tanács 34—1928. sz. határozata ellen.

10787—1928. Hersényi Imre és dr. Fodor András hátszegi lakosok felebbezése a hunyadi egyházmegyei tanács 45—1928. sz. határozata ellen.

8494—1928. A papolczi egyházközség felebbezése az orbai egyházmegyei tanács 15—1928. sz. határozata ellen.

10882—1928. Vajda Ferenc székelyudvarhelyi lelkésznek, továbbá a székelyudvarhelyi egyházközségnek felebbezése az udvarhelyi egyházmegyei tanács 64—1928. sz. határozata ellen.

* * *

II. Tanügyi jelentés.

Tanügyi jelentésünk három részre oszlik, az első rész a teológiai fakultás 1926—27 és 1927—28. tanévéről ad képet, a második rész a középiskolák és szeretetházak, a harmadik rész elemi iskoláink két utolsó tanévéről ad számot.

Iskoláink sorsában a két elmúlt év alatt sem állott be kedvező változás. A bizonytalanság, aggodalom ideje volt e két esztendő is.

A magánoktatási törvény alapján beadott autorizációs kérések egy pár középiskolát kivéve még mind elintézetlenek, ami igen nagy bizonytalanságot eredményez.

A) Theologiai fakultás.

Theologiai fakultásunknak az 1926—27 és 1927—28. tanévére vonatkozó jelentését következőkben foglalhatjuk össze:

Az iskolai év tartama mindakét tanévben normális volt. Az iskolai év megnyitása ünnepélyes keretekben október 4-én, illetve október 2-án történt és a törvényszerű szünetekkel, évváró ünnepélyel jun. 19, illetve jun. 24-én zárult be. Az évmegnyitó és évváró igazgatói beszédeket és a tanári székfoglalókat a tanévi értesítők közölték.

Az intézet vezetésében változás nem történt. A legfőbb felügyeletet törvényeink értelmében főtiszt. püspök úr végezte, aki a legélénkebb figyelemmel kísérte a theol. fakultás működését; ünnepélyein, gyűlésein mindig aktív részt is vett.

Az előjáróság tagjaiul az 1927 aug. 13-iki ehker. közgyűlés megválasztotta Vásárhelyi János ehker. főjegyző-püspökhelyettes, Vásárhelyi Boldizsár tb. esperes, Kovács László esperes, Hegyi András és Kósa Mihály lelkész, Kovács Dezső igtanácsos, koll. igazgató, dr. Vékás Lajos igtanácsos, leányfőgimn. gondnok és dr. Bene Ferenc ehmegyei főgondnok aát, nagyobb rész az előjáróság régi kipróbált munkásait.

Az intézet officialistáiban e két év alatt nem történt változás.

A tanári karban örvendetes változások állottak be; a systematika tanszékére rendes tanárul átminősített dr. Tavasz Sándor aa, az ő történelmi tanszéke meghívás útján dr. Nagy Géza aával töltetett be, dr. Gönczy Lajos aa is mint r. tanár elfoglalta filozófiai tanszékét, ugyancsak rendes tanárul hívatott meg az új szövetségi tanszékre Maksai Albert aa. Az új tanár aai rendkívül értékes székfoglalókkal foglalták el tanszékeiket és eddigi működésük után is boldog reménységgel nézünk építő munkásságuk elé.

Bár e választásokkal betöltettek a meglévő szervezett tanszékek, azonban már most látszik, hogy közel az idő, amikor új tanszékek felállítására kell gondolni ehkerületünknek. A legtöbb tanár főtárgyainak előadhatása miatt olyan nagy óraszámval dolgozik, hogy nem jut idő speciális kollégiumok tartására és intenzivebb szemnáriumi munkásság kifejtésére.

A theologus ifjak létszáma a következő:

Az 1926/27. tanévben I. félévben 143, a második félévben 152. Ezek közül evangélikus 5. Közülök 121 erdélyi, 62 királyhágómelléki és 5 jugoszláviai.

Az 1927/28. tanévben I. félévben 172, a második félévben 166, tehát 14-el több, mint az előző évben. Közülök evangélikus 6. Erdélyi 125, királyhágómelléki 39, jugoszláviai 6, magyarországi 1.

1926/27. tanévben 13 theologus, illetve végzett lelkészjelölt, az 1927/28. tanévben 3 lelkészjelölt volt külföldi egyetemeken. A theologusok létszámának emelkedése amilyen öröndetes egyrésztől, másrésztől komoly feladat elé állítja ehkerületünket. Ennyi hallgató elhelyezésére, főképen pedig modern és a kor színvonalára emelkedő oktatásra a theologia mostani helyiségei semmiképen sem elegendők. A tulsúfolt elhelyezés, a szemináriumi helyiségek teljes hiányán, a könyvtári dolgozószobák beállításának lehetetlensége miatt a leglelkismeretesebb nevelői és tanítói munka sem tud egész eredményt elérni.

Az internátusi tulsúfolt elhelyezés némiképen csökkent az által, hogy az intézet egy részét elfoglalva tartó román királyi vasútigazgatóság az 1926/27. tanév folyamán a második emelet egy részét, az 1927/28. év folyamán újabb hat helyiséget bocsátott vissza eredeti rendeltetésének. Így is az elhelyezés zsufoltsága a komoly tanulmányozásnak még most is nagy akadály.

Internátusban volt elhelyezve az 1926/27. tanévben 111, az 1927/28. tanévben 119 theologus, akik közül 6-t a református kollégium internátusában kellett elhelyezni. Internátusi díj 1926/27. évben 3400, az 1927/28. tanévben 3500 leu volt. Az internátus mellett a konviktus házi kezelésben működött, 1926/27-ben 118 theologus, az 1927/28-ban 118, illetve 105 volt a tagja. A theologusoknak az előző évben 6000, utóbbi tanévben 7000 leut kellett készpénzben fizetniök, amihez természetben 150 kg. búza és 10 kg. zsír, illetve ezek piaci megváltási ára járult. Mint a számok ékesen mutatják, a konviktusi intézmény nem nyerészkedési célú, hanem igazi szeretetintézmény, mégis mint az illetékesek jelentik, olyan nagy a hátrálék, hogy már a konviktus zavartalan menetét veszélyezteti. Igon szomorú képe ez gazdasági viszonyainknak! A tanári kar kénytelen volt szigorító intézkedésekkel javítani e tarthatatlan helyzetet.

A theologus ifjúság segélyezésére minden lehető megtett a tanári kar, azonban az e célra szolgáló alapok, adományok egyre kevesebbek lesznek. Legatumokból az 1926/27. tanévben 470.000, az 1927/28. tanévben 800.000 leu segítséghez jutottak a theologusok.

Az ifjúság magaviselete — Istennek legyen hála — komo-

lyabb kifogásra nem adott okot, súlyosabb megtorló eszközhöz egy esetben sem kellett fordulni, a kisebb eseteket az ifjúsági becsület-bíróóság ítéletei elintézték, amelyeket a tanári kar minden esetben jóváhagyott.

A zsfolt elhelyezésnek, az otthon nehéz viszonyainak volt a következménye, hogy az ifjak egészségi állapota nem volt kielégítő. Az előző tanévben 160 thologus közül 55 tüdőcsúshurutos volt, szerencsére e téren az alapos orvosi kezelés a következő évre nagy javulást ért el.

A tanulmányi eredmény statisztikája a következő

1926/27. tanév:

	Jeles		Jó		Elégséges		Egy tárgyból elégtelen	Két tárgyból elégtelen
	I. félév	II. félév	I. félév	II. félév	I. félév	II. félév		
I. év	5	3	12	7	18	3	1	1
II. év	5	1	4	6	10	7	—	—
III. év	3	2	7	5	23	11	4	—
IV. év	1	1	5	6	16	12	—	1

Egy tárgyból nem kollokvált $7 + 4 + 13 + 2 = 26$, két tárgyból nem kollokvált $12 + 0 + 10 + 1 = 23$, több tárgyból nem kollokvált: $4 + 0 + 1 + 2 = 7$.

Egy tárgyból sem kollokvált: $7 + 4 + 6 + 4 = 21$.

Az 1927—28. évi kollokviumok eredménye:

Évfolyam	I. év		II. év		III. év		IV. év		I-IV. év	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
Semester										
Beiratkozott	53	52	33	38	31	31	44	44	166	165
Jeles	6	4	7	2	4	4	3	3	20	13
Jó	25	17	12	13	7	6	17	17	61	53
Elégséges	8	15	14	16	10	11	18	20	50	62
Elégtelen 1 tárgyból	10	7	3	2	4	1	1	—	18	10
Elégtelen 2 tárgyból	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1
Elégtelen több tárgyból	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nem kollokvált 1 tárgyból	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
Nem kollokvált 2 tárgyból	1	—	1	—	—	2	1	—	3	2
Nem kollokvált több tárgyból	2	6	—	1	3	—	2	—	7	7
Nem kollokvált minden tárgyból	—	2	—	4	2	6	2	4	4	16

A tanulmányi eredmény ezek szerint nem mondható teljesen kielégítőnek, bár jó közepes; reméljük, hogy ezen a téren egyre jobboldoz az eredmény. Fel kell említenünk, hogy a fakultás egyre nagyobb súlyt fektet az idegen nyelvek tanulására. Az előző évben német nyelvet 31, francia nyelvet 28, angol nyelvet 17 theologus tanult. Az

1927/28. tanévben már ~~(kötelező lelkészvizsgákkal)~~ német nyelvet 83, francia nyelvet 47 és angol nyelvet 17 theologus ~~tanult~~.

Theologiai vizsgálatok tartattak: Alapvizsga 1926 szeptember 29—30-án. Jelentkezett 20 jelölt, vizsgára állott 19 tanuló. Javító vizsgát tett eredménnyel 8 jelölt. Teljes vizsgát jó eredménnyel 1 jelölt, elégséges eredménnyel 4 jelölt, 4 jelölt három hó mulva teendő javító vizsgálatra utasított.

Dec. hó 17 és 18-án. Eredménnyel javított 9 jelölt, 1 három hó mulva új vizsgára utasított. Teljes alapvizsgát 5 theologus tett eredményesen.

Az 1927 jn. 20—22-i rendes vizsgaszakra jelentkezett 24 jelölt; akik közül jeles eredménnyel 5, jó eredménnyel 2 és elégséges eredménnyel 6 jelölt tett alapvizsgálatot, 11 jelölt javítóvizsgálatra utasított.

Szakvizsga tartatott 1926 okt. 4—6. napjain. A jelentkezett 19 theologus közül jeles eredménnyel vizsgázott 3, jóval 5, elégséggel 11.

Az 1927/28. tanévben

Theol. alapvizsgára állott:

1927 szept. 23-án 11 jelölt, jelesen vizsgázott 2, jól 1, elégséges eredménnyel 7, egy tárgyból kapott elégtelent 1 jelölt.

1927 dec. 15-én 9 jelölt, jól vizsgázott 1, elégségesen 7, egy tárgyból bukott 1 jelölt.

1928 jun. 21—22-én előállott 34 theologus, kik közül jelesen vizsgázott 7, jól 9, elégséges eredménnyel 12; egy tárgyból bukott 4, két tárgyból 2.

Első lelkészképesítő vizsgálat:

1927 okt. 4—6. napjain vizsgára állott 18 jelölt, kik közül egy írásbelije alapján visszautasított. Jeles eredménnyel vizsgázott 1, jóval 5, elégséggel 8; egy tárgyból elégtelent kapott 3 jelölt.

1928 jan. 5-én 3 jelölt állott elő, akik elégséges eredménnyel vizsgáztak.

1928 jun. 25—27-én vizsgára állott 21 jelölt, kik közül jelesen megfelelt 2, jól 8, elégséges eredménnyel 7, egy tárgyból elégtelen osztályzatot nyert 4 jelölt.

Az új theol. szabályzat 79. §-a alapján 1928 jun. 23-án megtartott az I. évet végzettek minősítő vizsgája, melyre 36 első éves hallgató jelentkezett. A bizottság mind a harminchat ifjút a II. évfolyamra felvehetőnek nyilvánította. 15 ifjú csak szept. hóban állhat elő.

Az 1927/28. tanévben már teljesen érvénybe lépett a mult ehker. közgyűlés által alkotott új szabályzat, az első év is arról ~~győzte meg~~ az illetékeseket, hogy csak a nivó emelkedése ~~várható~~ e szigorúbb szabályzattól. Az 1927/28. tanévben ~~megkezdődött~~ a theologus tanárjelöltek kiképzése is. ~~Ez évben~~ 10 theologusi tanárjelölt növendéke volt a fakultásnak, akik ehker. stipendiummal készülnek fontos missziójukra.

Az ifjak vallásos nevelésének elmélyítésére minden szükséges megtörtént, a theol. ifjúság minden kínálkozó alkalmat megragad, hogy szent hivatására kellőképen előkészülhessen és hogy a komoly gyakorlati építő keresztyén munka eszközeit elsajátíthassa. A vasárnapi iskola, a középiskolai diákevangelizálás s egyéb missziói munkában professzoraik vezetése mellett egyre többen vesznek részt. Ifjúsági önképző munka is szép sikerrel folyt egyleteikben.

A professzorok nagy elfoglaltságuk mellett nagy terjedelmű és értékes irodalmi munkásságot is fejtettek ki s azonkívül az ehkerület minden missziói munkájában, a református nagyhetek munkájának oroszánrésze, az ifjúsági konferenciák, vasárnapi iskolai vezetők tanfolyama az ő munkájok volt. Dr. Imre Lajos, mint az ehkerület belmissziói előadója egyik legfőbb irányítója a missziós munkáknak.

A külföld is egyre jobban érdeklődik theologiánk munkássága iránt. Az elmúlt két év alatt meglátogatták a fakultást dr. Weatherad skót moderator és kísérete, Webster, W. Buist és Jeffery urak, Hepp amsterdami professzor, dr. Charles S., Mac Forland urak, R. Will és H. Strohl straussburgi egyetemi tanárok.

Ha még megemlítjük, hogy a szokásos akadémiai Istentiszteleteket adventtől-virágvasárnapig mindakét tanévben megtartotta a fakultás; s azonfelül az úgynevezett akadémiai estélyek tartásával a magyar kultúra és tudomány iránti kötelezettségeit is lerőtta, azzal fejezhetjük be jelentésünket, hogy nemes büszkeséggel nézheti ehkerületünk minden tagja egyetlen főiskolánk működését.

B) Középiskolák.

Hiába reméltük, hogy a középiskolákra vonatkozó mostani jelentésünk nyugodtabb időkről, esendes fejlődésről számolhat be, az elmúlt két tanév semmiben sem volt különb, mint az előbbieket, sőt az egyre súlyosbodó anyagi nehézségek és az egyre fenyegetőbb tanárihiány miatt talán még nagyobbak voltak a nehézségek.

Mindazok a nehézségek, amit mult jelentésünkben felsorakoz-

tattunk, mind most is meg vannak. Az adminisztrációs munka terhein ügylátszik, az igazgatói-titkári állások rendszeresítése némi könnyítést jelentett. Végleges rendszeresített igazgatói titkára van a kolozsvári kollégiumnak, ahol Finta Gerő volt székelyudvarhelyi r. tanár hivatott meg titkárnak, a Bethlen kollégiumnak, ahol a Szászvárosról áthelyezett Jánó Béla r. tanár végzi a titkári teendőket, rendes titkárt alkalmazott a Székely Mikó kollégium László Árpád jogot és filozófiát végzett, volt városi főlevéltáros személyében.

A tanárhiány enyhítésére a mult tanévtől kezdve évenként 8—10 theologus-tanárjelölt tanul a theologiai fakultáson, akik kötelező nyilatkozatot adtak, hogy iskoláinkban szolgálnak legalább 10 esztendő. Külföldön (Párisban) is tanult és tanul néhány tanár-, illetve tanárnőjelölt. Végzett tanárnőink közül már állást is nyert a székelyudvarhelyi tanítónőképzőintézetnél Kristóf Ilona román, francia, magyar és Seprődi Anna ének-zenetanárnő és dr. Janesó Elemér a kolozsvári kollégiumnál mint francia szakú h. tanár. Különben a rossz szak arány miatt intézeteink alig tudtak eleget tenni az állami hatóságok által követelt tantárgybeosztásnak. Igen sok állami tanár óraadót kellett alkalmazni az elmúlt két iskolai évben is, ami igen nagy anyagi megterheléssel járt.

Az autorizáció ügyében még mindig ninesen végleges döntés. Megkapta a nyilvánossági jogot a kolozsvári leányfőgimnázium, a kolozsvári, sepsiszentgyörgyi és marosvásárhelyi kollégium és a nagyenyedi tanítóképző, valamint a sepsiszentgyörgyi és marosvásárhelyi polgári leányiskola. Minden nehézség el van hártva a Bethlen kollégium nyilvánossági jogának végleges megadása elől, reméljük e napokban erre vonatkozólag is kedvezően fog dönteni a Consiliu Permanent. A zilahi kollégium nyilvánossági jogát minden erőfeszítés után sem kapta még vissza, az újonnan Székelyudvarhelyre költözött tanítóképző ügyében sincs még döntés. A brassói középiskolák, a tordai és diesőszentmártoni polgári leányiskolák nyilvánossági jogában sincs még végleges döntés.

A névelemzés alapján iskoláinkból egyre nagyobb számmal tiltják ki a tanulókat, hiába merítünk ki minden jogorvoslati lehetőséget, fájdalommal kell látnunk, hogy magukat református magyaroknak valló szülők református gyermekei elvitetnek iskoláinkból.

A tankönyv hiány e két tanévben sem enyhült, sajnos e téren nagyon keveset lehetett tenni, mert már e két év a megalkotandó új középiskolai törvény jegyében folyt le, amely mint előre látható volt, lényeges változásokat hozott magával, így lehetetlen volt ki-

adót találni olyan tankönyvekre, amelyek esetleg csak egy tanévig maradhatnak használatban.

Az államsegély még mindig csak ígéret! Csak elkeseredéssel tudunk megémlékezni e kérdés körüli eljárásokról, hitegetésekről, „eivi“ kiutalásokról. Államsegély nélkül iskoláink nem tölthetik be fontos missziójukat, s mivel ehhez nemcsak emberi, de szerződésben lefektetett jogaink vannak, egy percre sem szünhetünk meg minden rendelkezésünkre álló módon ennek kutatását szorgalmazni.

Az elmúlt években a közoktatásügyi kormány rendeletileg úgy intézkedett, hogy átmenetileg az állami illetmények utalásától eltekint, 50502—1928. számú rendeletével azonban ismét követeli az állami illetmények megadását. E rendelkezés végrehajtására a földbirtokaitól megfosztott, hiveiben egyre szegényedő egyház megfelelő államsegély nélkül soha sem lesz képes.

Iskoláink anyagi helyzetét megnehezítette az is, hogy a Magánoktatási törvény végrehajtási útásítása megvonta az iskoláktól a portómentességet, ami súlyos ezrekkel terheli iskoláink költségvetését.

Elrendelte a közoktatásügyi Miniszter Úr az évvégi értesítők előzetes kéziratos cenzuráját, bekéri a vizsgai jutalomkönyvek jegyzékét, elrendelte az iskolai ünnepélyek programjának előzetes approbálását, szóval iskoláink vezetését a legaprólékosabb dolgokban is kiveszi az egyház kezéből. Maholnap már csak annyi jogunk marad, hogy előteremtsük a tanerők fizetését.

Iskoláink, sanyarú sorsban vergődő tanáraink hősiesen állják az ostromot, gondosan ügyelnek a lehetetlen lehetővé tételére, gondos aggodalommal igyekeznek eleget tenni az egyre nagyobb számú rendeleteknek, a tanterv nehézségei mellett igyekeznek az állam nyelvét is egyre jobban elsajátítani. Minden dicséret illesse őket!

Románia az inspectorok országa! Ebből talán legtöbb jut a kisebbségi iskoláknak! Az inspector generalok, inspector șefek, inspector secundarok, a latin nyelv, zene stb. szakma inspectorja és inspectornője szorgalmasan végzik az állam ellenőrzési jogának gyakorlását. Egyik iskolánk évvégi vizsgálatán négy ellenőrző közeg találkozott össze. Vizsgálatuk eredményéről egyoldalú jegyzőkönyvet vesznek fel, s ha valamelyik megállapításuk rektifikálására van szükség, hosszú, legtöbbször személyes intervenciókat kívánó eljárásra van szükség. A vizsgai ellenőrző közegek költségeit a minisztérium az illető iskolákra akarta hárítani, de e rendeletét közbenjárásunkra hatályon kívül helyezte.

Csak az 1928—29. tanévben lépett életbe az új középfokú okta-

tási törvény, így itt erről csak futólag kell megemlékeznünk. A törvényjavaslattal szemben beadott kéréseink e törvény megalkotásánál sem vétettek figyelembe, így e törvény a kisebbségekre egyenesen katasztrófális lehet. Hét osztályban annyi anyagot ölel fel, annyi nyelv tanulását írja elő (román, francia, latin, német (vagy angol), görög!), hogy ezt magyar anyanyelvű tanulók testi és lelki megroppanás nélkül nem tudják elsajátítani. Olyan sok a tananyag, hogy e mellett a mi felekezeti iskoláink érdekében szükséges többlet beállítására alig lehet gondolni. Ha nem sikerül egy megértőbb állami vezetésnél a mi iskoláink részére egy speciális tantervet engedélyeztetni, ha a felvételi vizsgák és a bakkalaureatusi vizsgák gyötrelmei nem enyhíttetnek, testben, lélekben elgyötört ifjúság kerül ki iskoláink falai közül.

Tanáraink közül az elmúlt két év alatt meghaltak: Varga Sándor kolozsvári koll. tornatanár, Bod Károly ny. székelyudvarhelyi tanár, Szatmári Ákos kolozsvári ny. koll. tanár, Molnár Károly nagyenyedi Bethlen-kollégiumi tanár. Áldott legyen a derék munkások emlékezete. Betegség miatt hosszabb szabadságot kellett igénybe venni: Kovács Dezső, Fejes Áron, Resch Józsefné, Biró Sándor tanár aainak.

Nyugalomba vonultak: dr. Benkő Gábor zilahi tanár, Kerekes András zilahi és Bátor Gyula nagyenyedi tanár aai, folyamatban van Halmágyi Antal nagyenyedi tanár aa nyugdíjazása is; nem saját maguk keresték a pihenést, testi erejük teljében kell elvonulniok a kedves, rögzös munkamezőről, mert a közoktatásügyi Miniszter Úr 65 éves korhatárt betöltve, nem engedi tovább folytatni régi munkájukat, sőt a Bethlen-kollégium nyilvánossági joga megadása egyik feltétele volt e két derék munkás félreállítása!

Középiskoláink közül az 1926—27. tanévben már nem nyílt meg a nagyenyedi polgári leányiskola, megszűnt a fogarasi polgári leányiskolának I. és II. osztálya, az 1927—28. tanévben felfüggesztett a tanítónőképző intézet odahelyezésével a székelyudvarhelyi fiúfőgimnázium működése és teljesen megszűnt a fogarasi polgári leányiskola.

A beíratási statisztika a két tanévről a következő:

Iskola neve	Tanév	Beirt tanulók száma	A beirt tanulók közül					
			ref.	evang.	unitár.	r. kath.	izraelita	más vall.
Kolozsvári kollégium	1926/27	496	443	20	1	16	13	1
	1927/28	489	446	18	2	14	9	—
Marosvásárhelyi koll.	1926/27	410	346	12	23	10	19	—
	1927/28	379	329	11	13	8	12	—
Zilahi koll.	1926/27	175	138	1	1	28	7	—
	1927/28	175	139	1	2	28	3	—
Sepsiszentgyörgyi koll.	1926/27	297	225	6	16	42	8	—
	1927/28	294	226	8	12	41	7	—
Nagyenyedi koll.	1926/27	294	250	12	1	31	—	—
	1927/28	310	256	17	2	35	—	—
Székelyudvarhelyi koll.	1926/27	163	135	5	16	5	2	—
	1927/28	—	—	—	—	—	—	—
Kolozsvári leányfőgimn.	1926/27	311	282	4	13	6	6	—
	1927/28	319	270	6	23	14	1	—
Tanítóképző	1926/27	77	73	1	1	2	—	—
	1927/28	99	91	4	2	2	—	—
Tanítónőképző	1926/27	133	109	6	4	14	—	—
	1927/28	195	156	7	15	12	—	—
Brassói fiu kereskedelmi	1926/27	99	41	10	2	46	—	—
	1927/28	96	40	13	1	41	1	—
Brassói női keresk. tanf.	1926/27	92	56	7	3	21	5	—
	1927/28	81	44	10	5	20	2	—
Fogarasi polg. leányisk.	1926/27	20	13	—	2	5	—	—
	1927/28	—	—	—	—	—	—	—
Marosvásárhelyi polgári leányiskola	1926/27	212	197	5	8	2	—	—
	1927/28	166	146	4	8	3	—	—
Dicsőszentmártoni polgári leányiskola	1926/27	54	35	—	9	10	—	—
	1927/28	43	26	—	8	9	—	—
Brassói polg. leányiskola	1926/27	175	128	24	16	7	—	—
	1927/28	164	118	23	16	7	—	—
Sepsiszentgyörgyi polgári leányiskola	1926/27	101	78	2	8	13	—	—
	1927/28	99	78	2	7	11	1	—
Tordai polg. leányiskola	1926/27	137	71	3	28	35	—	—
	1927/28	115	58	4	24	29	—	—

Tehát középiskoláinkba az 1926—27. tanévben összesen 3244 tanuló iratkozott be, akik közül református: 2620, ág. ev. 117, unit. 152, rkath. 293, izr. 60, más vallásu 1.

Az 1927—28. tanévben beíratkozott 3022 tanuló, akik közül református 2444, ág. ev. 126, unit. 144, rkath. 270 és izr. 38.

Tanári karainkban lényeges változás nem történt. Új rendes tanár dr. Lévy Lajos a tanítóképző intézetnél, Straub Jolán, özv. Báthoryné a leánygimnáziumnál, Szabó Mihály a Bethlen-kollégiumban.

A tanulmányi előmenetel a sok gátló körülmény ellenére is kielégítőnek mondható; hogy az államnyelvben is kellő előmenetelt tanúsítanak növendékeink, azt nem egy helyt elismerték az állami ellenőrző közegek is és meglátszik a felvételi és bakkalaureátusi vizsgákon is.

A tanulók önképzőköri munkássága az elmúlt két tanévben is szünetelt az ismeretes indokok alapján, e kérdést a jövő tanévre új mérlegelés alá veszi Igazgatótanácsunk a tanári értekezlet javaslatá alapján.

A kollégiumok vezetése az előljáráóságok kezében volt, előljáráóság vezette a leányfőgimnáziumot és a brassói középiskolákat; a polgári leányiskolák élén iskolaszékek állottak.

A kollégiumok előljáráóságait az 1927. évi aug. 13-i egyházkerületi közgyűlés választotta új ciklusra. Nagy veszteség érte a Bethlen-kollégiumot boldog emlékü főgondnokának Gáspár János aának elhunytával, akinek a végső tiszteséget temetése alkalmából főt. pp. aa. adta meg.

Internátus működött minden kollégium mellett; a leányfőgimnázium növendékei egyrészt a Szeretetház fogadta be, internátusa volt a sepsiszentgyörgyi polgári leányiskolának, a múlt tanévben kezdetleges módon a brassói fiú kereskedelmi iskoláink is. A brassói leány középiskolák növendékeit a brassói Szeretetház fogadta be.

Internátusainkra nézve követeli a közoktatásügyi kormány, hogy az eddigi cellarendszer alakíttassék át dolgozó-hálószoba rendszerre. Ennek a sok költséggel járó átalakítási parancsnak is alávetették magukat iskoláink, a lehetőség szerint minden internátus így rendezkedett be, a székelyudvarhelyi tanítóképző internátusa már ilyen módon alakíttatott át.

A tanulók segélyezésére a kollégiumok, középiskolák erejükön felül mindent megtettek, három millió lej körül forog az az összeg, amit a tanulóknak tandíjmentességben, lakás- és kosztdíjelengedés-

ben juttattak; még így is egyre nagyobb lesz a felhajtani olyan nehéz hátralékok számlája.

Igazgatótanácsunk minden lehető törvényes eszközt igénybe vett, hogy a közoktatásügyi Miniszter Urat a bakkalaureátusi vizsgák rendszerének tarthatatlanságairól meggyőzze; de eredmény helyett csak sérelmeink szaporodtak, azt a törvényben lefektetett „előnyt“ is, hogy az anyanyelven tanult tárgyakat anyanyelvükön felelhetik a jelöltek, illuzóriussá tette az a tény, hogy a legtöbb bizottságban a szaktárgyakra magyarul nem tudó tanárokat nevezett ki a Miniszter, akik vagy tolmács útján vizsgáztattak (pl. a latin szaktanár „tolmácsolta“ a természetrajzi feleleteket), vagy a jelölt próbált meg románul felelni, természetesen mivel a tárgyat magyarul tanulta, a leg egyszerűbb terminus technikusokat sem ismerhette román nyelven. Volt eset, hogy a latinból való írásbeli fordítást tolmáccsal javította a szaktanár.

Hogy iskoláink és tanulóink milyen erőfeszítéssel dolgoztak, mutatja az, hogy a bakkalaureátusi vizsgák eredménye ellenére hátrányos helyzetünknek lényegesebben nem maradt alól a többségi vizsgaeredményeknek.

A bakkalaureátusi vizsgák statisztikája egyházkerületünkben: 1927. évvégi vizsgák alkalmából:

A hat fiú és a leánygimnázium VIII. osztályába beiratkozott az 1926—27. tanévre 130 tanuló, kik közül 101 végezte sikerrel a VIII. osztályt. Ezek közül bakkalaureátusi vizsgára jelentkezett 78. Az írásbeli vizsgán átment 46, érettségi diplomát kapott 23 tanuló, vagyis a jelentkezők 29.46%-a.

Részletes statisztika:

	A VIII. o.-ba beiratkozott	A VIII. osztályt sikerrel végezte	Bakkalaureátusra jelentkezett	Írásbelin átment	Diplomát kapott	Megjegyzés
Székelyudvarhelyi	10	10	8	1	—	
Marosvásárhelyi	29	25	22*	10	2	* 4 ismétlő
Leányfőgimnázium	8	8	8	8	5	
Zilahai	10	8	5	3	1	
Kolozsvári	27	20	20*	14	10	* 6 ismétlő
Sepsiszentgyörgyi	23	15	18*	8	2	* 4 ismétlő
Nagyenyeci	23	16	15*	5	5	* 4 ismétlő
	130	101	96*	49	25	* 18 ismétlő

Előállott vizsgálatra 60 tanuló először és 21 ismétlő, összesen 81 maturándus, közülök az írásbeli vizsgálaton átment 42.

Bakkalaureátusi diplomát nyert:

1. A marosvásárhelyi kollégiumból	12
2. A nagyenyedi kollégiumból	0
3. A sepsiszentgyörgyi kollégiumból	1
4. A székelyudvarhelyi kollégiumból	2
5. A zilahi kollégiumból	2
6. A kolozsvári kollégiumból	3
7. A leányfőgimnáziumból	2

Tehát összesen 22 jelölt, vagyis sikerrel vizsgázott a jelentkezők 27.28%-a.

1928. júniusi vizsgaszak:

Egyházkerületünk 5 fiú és 1 leányfőgimnáziumába az 1927—28. tanévre a VIII-ik osztályba összesen 134 tanuló íratkozott be, akik közül sikerrel végezte a VIII. osztályt 106 tanuló. A bakkalaureátusra jelentkezett 91 új és 20 ismétlő tanuló. Az írásbelit sikerrel tette le 68 tanuló, bakkalaureátusi diplomát nyert 38 tanuló, vagyis a jelentkezők 34.23%-a.

Iskolánként az eredmény: átment a jelentkezők közül a leányfőgimnáziumból 57.14%, a nagyenyedi kollégiumból 43.47%, a sepsiszentgyörgyiből 41.66%, a marosvásárhelyiből 30%, a zilahiból 22.22%, a kolozsvári kollégiumból 21.42%.

A tanulók valláserkölsi nevelése tekintetében minden lehető igyekeznek megtenni középiskoláink, a közös istentiszteletek gyakorlása, precesek, bibliakörök áldásos munkája egyre több gyümölcsöt terem. Az internátusi nevelésre is igyekeznek kollégiumaink mind több és több gondot fordítani, ennek segítségével több kollégiumunknál internátusi s.-felügyelőkül s.-lelkészeket is alkalmaznak. Komolyabb fegyelmi vétségek minimális számban fordultak elő, egy komoly tragikus végű eset fordult elő egyik kollégiumunk benlakásában, de a nemsokára kiszálló püspöki vizsgálat itt is megállapította, hogy nem elvetemültségről, hanem javarészből szerencsétlenségről van szó. A bűnöst lelkiismeretének büntetésén felül a földi igazságszolgáltatás keze is sújtotta.

Főtiszteletű püspök úr e két tanév alatt középiskoláinknál a következő generális vizsgálatokat tartotta: 1926 nov. 2—6-ig Vásárhelyi János püspökhelyettes, Mester Mihály és dr. Illés Gyula előadótaná-

csosok kíséretében a székelyudvarhelyi kollégiumot vizsgálta meg.

1926 október 25-én ugyanazok kíséretében megvizsgálta a tordai polgári leányiskolát.

1926 október 30-án Vásárhelyi János, dr. Illés Gyula, Kiss Albert igazgató és Tőkés József ehm. főjegyző kíséretében a brassói középiskolákat vizsgálta meg.

1927 március 27—1 napjain a marosvásárhelyi kollégiumot vizsgálta meg, amely vizsgálatnak eredménye különös örömmel töltötte el a vizitáció tagjait. Itt a vizsgálat mellett, ifjúsági konferenciák, szülői értekezlet, vallásos estély, nők konferenciája tartására is időt szakított főt. pp. aa., sőt a görgényi és marosi egyházmegye pápásával külön konferencián tárgyalta meg az aktuális kérdéseket.

1927 március 31-én és április elején a generális vizitáció meglátogatta a marosvásárhelyi polgári leányiskolát.

1928. február 6—12 napjain fontos generális vizsgálat tartott a nagyenyedi Bethlen-kollégiumban, ahol tüzetes vizsgálat után a tanári kar és előljárással tartott sorozatos konferenciák során minden nevelési, didaktikai kérdés, a valláserkölcsi nevelés, az internatusi nevelés kérdése alapos megbeszélés tárgya volt.

Az újonnan átalakított székelyudvarhelyi tanítóképzőintézetet 1928 március 25—31 napjain látogatta meg főt. pp. úr és böles tanácsaival irányította az új helyzet nehézségeivel küzdő iskolát.

A leánygimnáziumot május 5. és 6. napján vizsgálta meg a generális vizitáció, de ezt megelőzően rövidebb időre többször megjelent főt. pp. úr és részt vett a tanítási órákon.

Április 23—29 napjain a Székely Mikó kollégium főgimnáziumának és polgári leányiskolájának generális vizsgálata történt meg.

E vizsgálatok alkalmával mindenütt Istentiszteletek, precések, konferenciák, ifjúsági munka is folyt, főt. pp. úr és a püspökhelyettes aa. a városi közönség részére is tartottak előadásokat.

A bizottság munkájáról részletesen beszámolt az illető előjáróságoknak és tanári karoknak, valamint a legközelebbi igazgatótanácsi ülésnek, amely a jelentések részletes megvitatása alapján megtette minden esetben a szükséges intézkedéseket.

Összefoglalásul a különböző típusú középiskoláink helyzetét ismertetjük az 1927—28. tanév végén:

1. Liceumok (főgimnáziumok)

Egyházkerületünknek 5 fiúliceuma és egy leányliceuma működik.

Ezek közül megkapta véglegesen a nyilvánossági jogot a kolozsvári fiúliceum, a sepsiszentgyörgyi fiúliceum és a marosvásárhelyi főgimnázium. Megkapta a nyilvánossági jogot a kolozsvári leányfőgimnázium is.

Nyilvánossági joggal működik a Bethlen-kollégium főgimnáziuma, a nyilvánossági jog iránt beadott kérése most van — a nyert információk szerint — kedvező döntés alatt.

A zilahí kollégium nyilvánossági jogát minden utánjárás után sem sikerült eddig megszerezni.

Polgári iskolák.

Most már csak öt polgári leányiskolánk működik, ezek is az új közepoktatási törvény alapján a jelen tanévtől 3 osztályos leánygimnáziumokká alakultak át.

Nyilvánossági jogát véglegesen megkapta a sepsiszentgyörgyi és marosvásárhelyi polgári leányiskola, a brassói polgári iskola nyilvánossági joga most van döntés alatt, valamint a tordai leányiskolánk is.

A dicsőszentmártoni polgári iskola nyilvánossági jog nélkül működik.

Kereskedelmi iskolák.

Az egyetlen kereskedelmi iskolánk a brassói fiúkereskedelmi a régi keretekben működött, sikerült néhány tanulóra internátust szervezni. A két éves női kereskedelmi tanfolyam nyilvánossági jog nélkül működött.

Most van előkészületben az új kereskedelmi szakoktatási törvény, mely az iskola életében bizonyára nagy változásokat fog okozni.

Ez iskola elvesztette lemondás folytán érdemes igazgatóját, Joó Győző aát, aki megalapítása óta lelke volt az intézetnek. Helyét hasonló buzgóságú új munkás, Dániel Viktor sepsiszentgyörgyi tanár aa. foglalta el.

Tanítóképző intézetek.

Egyházkerületünknek két féltett intézménye a két tanítóképző közül a nagyenyedi tanítóképzőintézet már megkapta a nyilvánossági jogot, a Székelyudvarhelyre áthelyezett és két milliós költséggel ideálisan átalakított tanítóképző intézetünk nyilvánossági joggal működik, de ez iránt beadott kérése még a Consiliul Permanent előtt fekszik.

A tanítás eredményének javítására mindakét intézet minden lehető megtett, különösen nagy súlyt fektetvén az államnyelv elsajátítására, amiért gyakorló órák, internátusi román beszélgetési kurzusok állítottak be. Mióta 7 osztályos a képző, a tanulmányi eredmény folyton javul. Itt a tankönyvhiány még katasztrófálisabb mint a középiskoláknál.

A képesítő vizsgálatok az új állami szabályzat rendelkezéseinek megfelelően tartattak, két-két miniszteri delegátus (egyik elnök) részvételével:

Az 1926—27. tanévben 5 tanítójelölt közül 4 és 3 tanítónőjelölt közül 3 tanítónő oklevelet nyert.

Az 1927—28. tanévben a tanítónőképző intézetben 22 jelölt nyert képesítő oklevelet, a tanítóképzőben 10 tanítójelölt. Igazgatótanácsunk úgy a tanítóképző intézetnél, mint a tanítónőképzőben 5—5 darab à 10.000 lejes stipendiumot létesített, sajnos ezen a téren még sokat kellene tenni, ha az anyagiak fogyatékosága minden jószándékot lehetetlenné nem tenne.

Nagy nehézséget okoz, hogy a Miniszter Úr követeli a tanítónőképző intézetünknel az ő rendelkezése alapján ott maradt férfi tanerők eltávolítását, holott megfelelően képzett női tanerők még nem állanak rendelkezésünk alatt.

* * *

A középiskolák problémájának végleges megoldását sürgetően követeli az egyre súlyosabb anyagi nehézségek kényszere, ebben a tanévben már aligha lesz elmellőzhető az egész középfokú oktatás-ügyünk végleges rendezése.

Szeretetházak.

Egyházkerületünkben két szeretetház folytatja áldásos működését, egyik a kolozsvári Szeretetház, a másik a brassói. Mindakettő leánynövendékek otthona, előbbi az egyházkerület tulajdona, papi és tanári árvák és leánygyermek nevelésére, a másik a négy székely egyházmegye tulajdona.

Egy évig működött a zabolai árvaházunk, és néhány árvát nevelt és nevel a zágoni árvaházunk.

Az árvaház kérdésének megoldására a szászvárosi kollégiummal kapcsolatosan a mostani egyházkerületi kögyüléshez fog javaslatot tenni Igazgatótanácsunk.

A kolozsvári Szeretetház az 1926—27. tanévben 76 növendéknek

adott ellátást, ezek közül 5 árva, 36 pap-tanár leány és 36 ref. növendék. Közülök a ref. leányfőgimnáziumba járt 68, kereskedelmi iskolába 1, zenekonzervatoriumba 1, varróiskolába 2.

Ellátási díj volt: lelkész-tanár leányok 7400 lej, ref. növendékek 11.100 lej, más vallásuak 14.800 lej.

Az 1927—28. tanévben 78 növendék volt felvehető: 4 árva, 51 pap-tanár leány 23 más ref. növendék. Akkora volt a felvételt kérők száma, hogy kénytelen volt a vezetőség még 14 leánykát felvenni, ami természetesen a megfelelő elhelyezésnek volt nagy hátrányára. A növendékek közül a ref. leányfőgimnáziumban tanult 78, kereskedelmi iskolában 9, iparos tanuló volt 2, egyetemi hallgató 3.

Főtiszteletű Püspök Úr 1927 december 13-án generális vizitációt tartott az intézetben s a tapasztaltak alapján alakult ki Igazgatótanácsunkban az a felfogás, hogy e fontos intézmény kibővítése még a legnagyobb anyagi áldozatok árán is eszközözlendő.

A valláserkölesi nevelésre nagy súlyt helyezett az intézet vezetősége, éppen úgy a tanulók tanulmányainak ellenőrzésére is. A román nyelv kellő gyakorlására is megfelelő intézkedések tétettek.

Az intézetet kebli tanács vezeti, élén Sárkány Lajos dr. elnökkel és Szász István alelnökkel, de a kebli tanács gyűlésein főtiszt. pp. aa. is mindig részt vett, hogy irányítsa a nemes munkát.

A brassói Szeretetházban az 1926—27. tanévben 74 növendék volt felvehető, akik közül 27 részesült kedvezményben, köztük öt árva. Vallás szerint 60 ref., 3 evangélikus, 5 unitárius és 6 rkath., közülök 21 polgári iskolába, 53 kereskedelmi tanfolyamra járt.

Az 1927—28. tanévben 75 növendék vétetett fel, közülök 30 kedvezményes, árva volt 10. Vallás szerint református 56, evang. 5, unit 7, rkath. 7. 38-an jártak a polgári iskolába és 37 a kereskedelmi iskolába.

Az előző tanévben 20, utóbbiban 18 leányka volt pap, tanár, tanító gyermeke.

Az intézeti nevelés és ellátás gondossága elsősorban is Puskás Kálmán lelkész-igazgató és felesége érdeme.

A kolozsvári Szeretetház kibővítésével kapcsolatosan a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés elé javaslatot fogunk terjeszteni szervezeti és rendtartási szabályzata átdolgozására; de itt is szükségesnek látjuk megjegyezni, hogy felekezeti tanítóink gyermekeinek azonos feltételek melletti, itteni ellátásának biztosítását, amennyiben a tanítóság egyeteme is vállalja, ezt a különben csekély évenkénti hozzájárulását, mint a lelkészek és tanárok, szükségesnek tartjuk.

Elemi iskolák.

Elemi iskoláink két tanévében a multhoz képest nem érezhattünk semmi könnyebbülést, vagy a helyzet tisztázódását és végleges kialakulását.

A magánoktatási törvény 107 §-sa alapján minden iskolánk még 1926 március havában beadta az iskola és a tanerők működési engedélye iránti kéréseket; de bár a törvény ugyanezen §-a kimondja, hogy a minisztérium egy év alatt dönteni fog, a helyzet az, hogy a mai napig egyetlen iskolánk kérése sem intéztett el, tanítóink közül is csak páran (Hodgyai Géza, Gálfalvi Pál, Muzsnay Albert, Csomor Dénes, Kovács Ferenc, Szekeres Irén) kapták meg végleges tanítási engedélyüket.

E helyett az történt, hogy a múlt év folyamán ismételtelen bekérték az autorizációs iratokat; ismét osztályrészül jutott a sok munka, bélyegkölttség.

A tanítás a magánoktatási törvény rendelkezéseinek megfelelően, teljesen az állami tanterv alapján történik, egyre jobban kitűnik az alkalmazás rendjén, hogy követeléseit képtelenség végrehajtani, a gyermek egészsége forog kockán, hogy valamelyes eredményt el lehessen érni.

A III. osztályban kezdődik a román nyelv tanulása, de már ugyanabban az osztályban *román* nyelven kell tanulni Románia földrajzát és történelmét; gépiesen, nem értve, órák hosszát magolják mondatonként e tantárgyakat szerencsétlen gyermekeink. Hiába minden érvelés, hiába az arravaló hivatkozás, hogy ez nemcsak pedagógiai abszurdum, hanem nem méltó ahhoz a két tantárgyhoz sem, amelyeket ilyen módon tanítanak!

Iskoláink életének megnehezítése már megkezdődik a beíratásoknál; ismeretes, hogy a gyermekeket református iskolába járatni akaró szülők minden év elején bélyeges deklarációt tartoznak letenni az állami elemi iskola igazgatójánál. Az igazgató urak e napokon vagy nem tartozkodnak napokon át a községben, vagy nem tartanak hivatalos órát; vagy más eszközökkel megtagadják e deklarációk átvételét, de szeptember 11-én mindenik a helyén van és „hivatalból” beírja az állami iskolába a „nem jelentkezettek”, volt olyan eset is egyik egyházközségünkben, ahol nincs másmilyen iskola, megjelent egy szomszédfalusi állami tanító és bár a deklarációk meg voltak az iskola tanítójánál (hova adta volna, ha nincs állami iskola!), ezeket

nem vette tudomásul, hanem átutalta a nem létező állami iskolába. Célzata világos ennek az eljárásnak.

Tanítóinktól követelik az autorizációt, iskolától a működési engedélyt az ellenőrzést végző revizorok, holott a kérésük az illetékes fórumok előtt fekszik. Az állami elemi iskolai törvény értelmében a főgimnáziumot, tanítóképzőintézetet végzett (nem okleveles) sőt a négy középiskolát végzett egyéneket is lehet kiegészítő tanítókul alkalmazni, mégis nálunk követelik minden esetben a teljes képesítést.

A revizori vizsgálatnak az is rendes velejárója, hogy az állami elemi iskolai törvény 8 §-ára való hivatkozással néhány református vallású gyermek román eredetűnek deklaráltatik és román tannyelvű állami iskolába küldetnek át. Hiába tiltakozik ez ellen a szülő, főhatóság, már százakra megy az így elvesztett református tanulók száma (köztük nem egy református presbiter gyermeke). Székelyvaja, Koronka, Almásmálom, Petrozsény, Ilyefalva, Málnás, Nyárádszentbenedek, Hosszúfalu, Radnótfája, Kövérhosszúfalu, Nyárádtő, Maroskeresztúr és még hosszú sora iskoláinknak siratja így elvesztett tanítványait. Ez az eljárás különösen ott alkalmaztatik intenzíven, ahol ez által meglehetősen fosztani az iskolát a törvény által követelt minimális létszámtól. Igazgatótanácsunk minden esetben megtette tiltakozó előterjesztését ezek ellen, Főt. Püspök Úr minden lehető alkalommal interveniált ez ügyben, de egyházkerületünk legfelsőbb testületének is ismételten fel kell tiltakozó szavát emelni az ellen, hogy református gyermek erőszakkal eltávolítottassék saját hitfelekezeti iskolájából. A szabad iskolaválasztás különben is legegységesebb emberi jog, amelynek korlátozása ellen mindenkinek minden törvényes eszközzel küzdeni kell.

Iskoláink belső életébe nyult bele a 70423—1926 számú miniszteri rendelet, mely elrendelte, hogy mindenfokú iskolánkban a hét három napján teljesen, még a tízperces szüneteken is románul kell egymásközt is beszélgetni a tanulóknak, amit a tanerők szigorúan ellenőrizni tartoznak. E rendelet végrehajtása lehetetlen és törvényekbe ütköző, ezért hatályon kívül helyezését nyomatékosan kértük is.

Más vallású magyar anyanyelvű tanulókat is több helyt kitiltottak iskoláinkból, bár a Magánoktatási törvény 35. §-a és a panaszainkra adott 33920—1927 számú és a 13502—1928 számú miniszteri döntés világosan rendelkezik. Míg jogorvoslatot keresünk és mire jogorvoslatot kapunk, a kitiltott tanulók ott ragadnak az állami iskolában.

Több helyt átkényszerítik megbukott tanulóinkat az állami

iskolába, holott az állami elemi iskolai törvény végrehajtási útásításiának 39. §-sa értelmében csak azok a tanulók irandók be hivatalból az állami iskolába, akiknek vizsgájuk két kísérlet után sem sikerült.

Bár az állami iskola építéséhez való hozzájárulással híveink nagyon meg vannak terhelve, mégis minden áldozatot meghoznak, hogy megfelelő új iskolai épületeket emelhessenek. E két tanév alatt a következő iskolai épületeket emelték az egyházközségek: Mezőmehes 111,000, Tövis 185,000, Kányád 280,000, Szolokma 150,000, Szamosfalva 150,000, Sztána 200,000, Kalotadamos 160,000, Czegőtelke 150,000, Somkerék 200,000, Sajószentandrás 100,000, Hadad 300,000, Nagydoba 200,000, Szilágynagyfalu 150,000, Marosujvár 450,000, Marosnagy lak 309,889, Harasztos 284,724, Magyarózd 323,425, Marosludas 470,000, Andrásfalva (Bukovina) 200,000, Ilyefalva 200,000, Havadtő 350,000, Unoka 72,000, Szováta 650,000, Alamor 44,441, Héjjafalva 123,998, Medgyes 110,000, Nagymoha 80,000, vagyis 5.804,477 lejt, amelyhez hozzá kell adnunk, hogy kisebb-nagyobb reperációkra másfélmilliónál többet költöttek egyházaink e két év alatt. Ezen felül viselték egyetemes adó formájában a fentartás költségeinek javarészét.

E két év alatt ismét több elemi iskolánk zárult be. A sajóudvarhelyi iskolánkat 1926 aug. 27-én zárta be a minisztérium rendeletére az odavaló jegyző a tanulók kicsiny létszáma miatt, ugyancsak e miatt záratott be a buzásbocsárdi és a feldobolyi elemi iskolánk.

A nyilvánossági joguktól megfosztott parajdi és alsósófalvai iskoláink az állami vizsgáztatás költségei és kiméletlensége miatt elnéptelenedve megszűntek. Marosgezsei iskolánkat a tordamegyei revizor zárta be a közokt. Miniszter Úr 141,132—1927. sz. rendeletére kevés tanulója miatt, ugyanez okból megszűnt a mezőcsáni iskolánk is. (35,989—27. min. sz.) A két tanerős zágoni iskolánk 1927 ápr. 14-iki becsukásának egyik indoka: „van a községben 6 tanerős magyar tannyelvű állami iskola“! Kézdimártonfalvai iskolánkat az inspektorátus rendeletére 1927. sz. a. zárták be.

Elemi iskoláink múlt tanévi állapota: Bekeesalji ehmegyénkben van 33 iskolánk (a szentháromsági jelen tanévre nem nyílt meg tanulóhiány miatt), dési ehmegyénkben 16 iskola egy óvoda, erdővidéki egyházmegyénkben 5 iskola, a görgényi ehmegyében 28 iskola, a gyulafehérvári egyházmegyében 8 iskola, a hunyadi egyházmegyében van 14 iskola, (a nagyrapolti a jelen tanévben már nem kezdhetette meg működését), a kalotaszegi egyházmegyénkben 12 iskola, kézdi egyházmegyében 3 iskola, a kolozsvári egyházmegyé-

ben 18 iskola és két ovoda, (a mezőszavai jelen tanévre megszűnt, s az ördögkeresztúrinak is meg vannak számlálva a napjai). A kükküllői egyházmegyében van 24, a marosi egyházmegyében 43, a nagyenyediben 29, a nagysajóiban 17, a nagyszébeniben 15, az orbaiban 3, a sepsi egyházmegyében 16, a széki egyházmegyében 19, a szilágyszolnokiban 47 iskola és egy kisdedovó, az udvarhelyiben 16 (a magyarhidegkúti bezárását rendelte el a közokt. kormány), az óromániában 3 (a pitestit a napokban zárták be).

Volt tehát elemi iskolánk az 1927/28. tanév végén az óvodákkal együtt 370. Tanerőink száma 529.

Bár nem egy egyházközségünk épített új iskolát és az iskola engedélyezésért szabályszerű időben beadta kérését, kérésük máig sincs elintézve, így épületük üresen áll (Kolozspata, Harasztos, Retteg, Kökös, Héjjasfalva, Sepsiszentgyörgy, Zernest, Málnás, Bukarest stb.) A székelykocsárdi és marosvécsi egyházközségek állandósították új felekezeti iskolájukat vállalván az iskola mindenkori logoi és személyi terheinek segély nélküli önálló fedezését. Igtanácunk az ehmegyei tanács javaslata alapján hozzájárult a véglegesítéshez és jóváhagyó tudomásulvételre bejelenti a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlésnek.

A tanítói testületből elhaláloztak Beke Albert nagygalambfalvi, Westfál Ágostonné marosvásárhelyi, Nagy Ábel ny. magyarláposi, Máthé Kálmán nagydevecseri, Czirják Gyula vajdahunyadi, Jakab József rettegi, Gruja Farkas tordosi tanítók aai, Isten adjon nyugalmat az elhívott derék munkásoknak.

Elemi iskoláink nagyobb része (körülbelül 78%) már 7 osztályos. Az iskolai ünnepélyeket, a madarak és fák napját, az alkoholellenes napokat keyés kivétellel mindenütt megünnepelték. A reformáció emlékűnnepét mindenütt (alig néhány a kivétel) a következő módon megünnepelték iskoláink.

A püspöki generális vizsgálatok rendjén meglátogattuk a kolozsvári elemi iskolákat, a nagyenyedi elemi iskolát a tordait, a brassóit, a székelyudvarhelyit, a pitestit, a ploestit, a csejdi, esittszentiváni, malomfalvai, galambodi, maroskereszturi, nyárádtői, marosszentgyörgyi, marosvásárhelyi, szálteleki, mezőbergenyei, mezőesávási, mezőfelei, mezőménesi, mezőkölpényi, mezőmadarasi, feketei, mezősámsondi, székesi, nagyernyei, megyesfalvai, székelykövesdi elemi iskolákat. A bizottság a helyszínén megadta a szükséges útastásokat és együtt örült az örvendező presbitériumokkal, ahol kiváló eredményt, öntudatos kálvinista munkát tapasztalt.

Nagy örömmel tapasztaltuk, hogy az ifjúsági munka, a bibliakörök áldásos munkája mindinkább terjedőben van; részletesebb adatokat ezekről a püspöki jelentés tartalmaz.

Az állami iskolába járó tankötelesek vallásoktatását a szűk lehetőségek keretei között nagy buzgósággal a lelkész aai végzik; e téren is van itt-ott panasz (pl. a közokt. Miniszter Úr 54,930—26 sz. rendeletével kitiltja az állami bukaresti iskolákból a hitoktatókat, nem adnak megfelelő helyiséget és elég időt stb.) Itt nagy baj az, hogy nincsenek megfelelő valláskönyvek, de ezek elkészítése is munkában van, java része már készen, úgy hogy reméljük, hogy a jövő tanévre használatba lesznek vehetők.

Az elemi iskolákat az új ehker. szabályzat alapján az ehmegyei hatóságok is ellenőrzik, s jegyzőkönyveik egy példányát felterjesztik igtanácsunknak, aki ezek alapján is megteszi a szükséges intézkedéseket.

Elemi iskolásaink beszédes statisztikája a következő:

1926/27. tanév.

Egyházmegye neve		Az összes 7—15 éves tankötelesek száma:	Ref. elemi iskolába jár	Magyar tannyelvű felek. iskolába jár	Magyar tannyelvű áll. iskolába jár	Ref. középiskolába jár	Más magyar tannyelvű középiskolába jár	Iparos tanonciskolába jár	Német anyanyelvű is- kolába jár	Román tannyelvű el. iskolába jár	Román anyanyelvű kö- zép iskolába jár	Nincs beiskolázva
1	Dési	1622	861	16	182	20	1	76	—	194	95	177
2	Erdővidéki	2218	301	14	1688	32	—	38	—	18	10	117
3	Görgényi	3418	2341	36	354	30	20	83	33	30	—	473
4	Gyulafehérvári	894	474	42	28	24	26	74	12	101	27	86
5	Hunyadi	2144	797	34	513	33	37	203	9	197	93	228
6	Kalotaszegi	3541	660	3	1786	44	8	188	—	439	31	382
7	Kézdi	1729	222	106	975	45	60	78	—	61	90	92
8	Kolozsvári	4526	1376	176	1082	380	41	650	—	329	88	404
9	Küküllői	2771	1441	64	716	78	9	72	—	87	13	291
10	Marosi	10196	5199	144	2106	669	48	638	—	134	74	1184
11	Nagyenyedi	5392	1961	161	1912	248	2	385	4	194	162	363
12	Nagysajói	1894	693	27	549	28	3	38	—	324	38	194
13	Nagyszebeni	1781	761	31	345	30	65	145	49	141	42	172
14	Orbai	2523	206	7	2051	40	10	34	—	20	5	150
15	Sepsi	3478	1009	137	1283	351	151	164	21	112	52	198
16	Széki	2787	1339	34	739	20	1	45	—	200	33	376
17	Szil. szolnoki	8141	3401	21	2943	100	46	168	—	474	46	933
18	Udvarhelyi	3560	767	25	2208	84	35	63	—	156	86	136
19	Óromániai	868	87	—	2	—	—	11	115	328	107	208
Összesen:		63483	23896	978	21462	2374	582	3153	243	3539	1092	6164

1927/28. tanév.

	Ref. tank. száma	Ref. isk.	Magy. felek isk.	Magy. tanny. all. isk.	Román tan- nyelvű isk.	Német tan- nyelvű isk.	Magy. kö- zép isk.	Német kö- zép isk.	Román kö- zép isk.	Iparos isk.	Nincs be- iskoláza
Bekecsalji	3101	1881	61	477	199	—	20	—	1	46	416
Erdővidéki	2223	279	28	1696	38	—	38	4	14	21	105
Szil. szolnoki	8030	3347	41	2898	680	1	146	1	57	170	689
Görgényi	3130	2173	10	407	29	12	59	7	1	50	382
Marosi	5611	2867	265	937	201	—	482	1	38	512	308
Udvarhelyi	3372	698	29	2114	195	—	121	—	50	77	88
Széki ehm.	2633	1209	54	606	248	1	24	1	28	88	374
Kolozsvári	4969	1903	158	1135	339	62	568	3	44	412	295
Kalotaszegi	3743	579	—	2224	564	1	52	—	42	175	106
Dési ehm.	1601	862	32	173	242	—	37	1	71	121	62
Küküllői	2629	1370	39	769	79	—	72	2	13	116	169
Hunyadi	1996	686	30	611	207	10	64	5	91	165	127
Sepsi	3309	935	139	1269	70	7	400	8	46	384	51
Orbai	2319	104	12	1826	26	—	51	—	2	66	232
Óromániai	922	71	10	8	483	8	—	16	125	6	195
Nagyszebeni	1514	693	26	313	80	11	81	24	33	126	127
Gyulafehérvári	740	343	21	84	148	6	42	1	30	57	8
Nagyenyedi	5468	1819	7	2229	203	8	235	3	159	396	409
Kézdi	1441	227	63	882	27	2	137	—	11	65	27
Nagysajói	1699	715	27	556	207	1	14	15	13	56	95
Összesen :	60450	22761	1052	21264	4265	130	2643	92	869	3109	4265

A tanítói illetményekben lényeges javulás nem állhatott be, de államsegély nélkül e helyzetet változtatni ehkerületünk nem képes. A múlt évi ehker, közgyűlés határozata alapján a városi tanítói fizetések városon szolgálati idő és családi állapot szerint évi 28,680 lej (és 960 lej lakbér) és 60,120 lej (és évi 5040 lej lakbér), falusi iskoláknál 28,680 lej (és 960 lej lakbér) és 54,060 lej (és 2800 lej lakbér) között váltakozott. Amihez járult még 10% kántori tiszteletdíj.

Igazgatótanácsunk, az egyházmegyék minden lehető megtettek, hogy bár e minimális illetmények zavartalan és pontos folyósítását biztosíthassák, de még így is nem egy helyt megtört a legjobb szándék az egyre rosszabbodó gazdasági viszonyokon.

Az iskolák dologi és személyi szükségletei az 1927/28 tanévben 27,450.920 lejt tettek ki, amelyből az iskolafentartók 17,286.391 lejt fedeztek, a többi az egyetemes adóból fedeztetett, de még hiányok állanak fel, mivel az egyetemes adó felhajtására nem kapjuk meg mindenütt az állami segítséget.

A fizetések kevés volta és nem pontos kiszolgáltatása már érezeti keserű eredményét, a jelen tanév elején a kinevezett tanítók nem foglalják el állásukat, vagy rövidesen ott hagyván posztjukat, más állás után néznek, úgy már több iskolánk tanerő nélkül várja a biztos pusztulás bekövetkezését. Átmenetileg a lelkes aai nagy buzgósággal végzik ilyen helyeken ezt a munkát is, de az állami hatóságok ezt mindjárt kifogás tárgyává teszik.

Sok eredménytelen küzdelmünk, kilincselésünk után sem adjuk fel a reményt, hogy sérelmeinknek megértő fülekre kell találniok, hogy az államkormány előbb-utóbb kénytelen lesz iskoláinkat — melyek nem egyebek mint Isten országának terjesztői — elismerik a konszolidáció, kultúra olyan fontos eszközeinek, amilyenek valójában és megmenti a jogos államsegély kiutalásával küzdő katonáit, a tanítókat az elképzelhetetlen anyagi gondok súlyától.

Addig is, híveinknek kell féltő szeretettel, önfeláldozóbb anyagi gondoskodással megmenteni egyházunknak eme existenciálisan fontos műhelyeit, ha tisztes szegénységben is, de megélhetését munkásainak biztosítani.

Jelentésünkhöz legyen szabad a következő javaslatokat fűzni:

A) Tekintettel arra, hogy a most használatban levő tankönyvek több okból nem felelnek meg iskoláinkban, útasíttatik az igazgatótanács, hogy a tanügyi bizottság javaslatai figyelembevételével gondoskodjék megfelelő református szellemű, jó tankönyvek iratásáról és ha szükséges akár az ehker. íratatterjesztésében való olcsó kiadásáról.

B) A református tanítóképzőintézetekben tanuló növendékeknek szülei, akik kedvezményeket vesznek igénybe, köteleztessenek, hogy gyermekük legalább öt évig a református iskolák szolgálatában fognak állani, különben a nyert kedvezményeket visszafizetni tartoznak.

Isten kegyelme nyugodjon meg vergődő iskoláinkon és hőiesen tűrő munkásain.

IV. Vagyonügyi jelentés.

A) Az egyházkerület 1927. évi számadásával kapcsolatban az egyházkerület vagyonügyi jelentését az alábbiakban terjesszük a Méltóságos és Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés-elé:

1. 1927. év folyamán ingatlan számlánkon lényegesebb változás

nem volt. A kolozsvári leánygimnázium építése befejezést nyert és az ingatlanok az egyházkerület nevére leendő telekkönyvi bekebelezése folyamatban van. Az 1928. év folyamán igazgatótanácsunk megvásárolta a Király-utca 53. számú házastelket 440.000 lejért. Ezen házastelkek szomszédos a jelenlegi püspöki palotával és a megvásárlásnak célja, hogy ezen a házastelken meg legyen a lehetősége az irodák elhelyezésének. A vételár kifizetése és a bekebelezési eljárás folyamatban van.

2. Az értékpapír számla 1,256.299 lejjel záratott le 1927 december hó 31-én. 1927 december hó 31-ével átvezettetett könyveinken az összes Budapesten eszközölt értékpapír adás-vétel. Most már a budapesti Kereskedelmi Banknál hadikölcsönkötvényeink és egy néhány nem nagy értéket képviselő értékpapírunk van letétben.

3. Az önbiztosító-alap számlája 1,531.863 lej készpénzvagyonnal záratott le. Ez év folyamán legtöbb egyházközségünk felemelte a biztosítási értékhatárt, jóllehet az épületek biztosítási értékhatára még nagyon messze van a valódi értéktől. Ez év folyamán több tűz- és villámcsapásból eredő kárt fizetett ki az Önbiztosító intézet, annyira, hogy az ez évi kiadás lényegesen nagyobb volt, mint a bevételt képező biztosítási díj. Igazgatótanácsunk tárgyalásokban van arra vonatkozólag, hogy 1928 december hó 31-ével viszontbiztosítást kössön, tekintettel a felemelt biztosítási összegekre, hogy minden kellemtelen meglepésre elkészülve lehessen.

4. A belmisszió számlán 304.736 lej adatott ki.

5. Az egyházközségeknek az egyházkerületi pénztárban kezelt betétállománya 1928 január hó 1-ével 5,286.494 lejt tett ki. Ezen betétek után az 1927. évben 12%-os kamat, az 1928. évben az általános jellegű betéti kamatláb leszállítása következtében 8%-os kamat adatott ki.

6. 1927 január hó 1-ével az Iratterjesztés önálló gazdálkodást kezdett előre megállapított költségvetés alapján. Az 1927. évi számadás pénztári tartozásban 245.784 lejt tüntet fel, mely készpénztartozás az egyházkerületi pénztárnál áll fenn.

7. Lelkészek részére esperesi láttamozás alapján igazgatótanácsunk minden alkalommal folyósított előleget, a negyedévi kongrua 50%-áig. Ujabbán a kolozsvári Hitelbank és Takarékpénztárnál közbenjárt, hogy lelkészek részére két lelkész kezes kongruájának lekötése mellett két év alatt egyenlő részletekben visszafizetendő kölcsönök folyósíttassanak. 25—40.000 lej erejéig.

8. Az egyházközségeknek és egyházi intézményeknek kikölcsön-

zött összeg 1927 december hó 31-éig 8 millióra emelkedett. Ezen kölcsönösszeg építkezésekre és hasznos beruházásokra adatott ki. A kikölcsönzött összeg ma eléri a 10 milliót. E tétellel kapcsolatban meg kell állapítanunk, hogy a kölcsönt felvevő egyházközségek a kamat és tőke visszafizetésére vállalt kötelezettségeiknek legtöbb esetben nem, vagy igen rendetlenül tesznek eleget, miért is igazgatótanácsunk elhatározta, hogy a késedelmezőkkel szemben a rendelkezésre álló legszigorubb intézkedéseket lépteti életbe.

9. Az útiköltség számla az 1927. évben 418.985 lejjel záratott le, sajnos, ezen számlánk állandó emelkedést mutat s a fedezetének előteremtése igen sok gondot ad igazgatótanácsunknak.

10. Az egyetemes adószámlával kapcsolatban jelentjük, hogy az elmúlt évben is igazgatótanácsunknak a legtöbb gondot adta az iskolák fenntartásának kérdése. Ez a kérdés a jogos államsegély késlekedése miatt ez évben még akutabbá vált. Az elemi iskolák fenntartása átutaltatván az egyházmegyék gondoskodási körébe, az egyetemes adót az egyházmegyék számolják el. Gyakori a panasz, hogy az egyetemes egyházi adót s más törvényes egyházi adót a közigazgatási hatóságok nem hajtják fel, nem adják meg a törvény előírta hatósági támogatást. Kollégiumaink fenntartása évről évre nagyobb nehézségekbe ütközik, megfosztva földbirtokaitól, csak a folytonos újabb igénytámasztást kapják az állam részéről a tényleges államsegély helyett.

Igazgatótanácsunk mindent megtett a rendelkezésére álló fedezetek erejéig úgy a kollégiumaink, mint az elemi iskolák segélyezése ügyében.

11. Az egyházkerületi számadás az 1927. évben 305.783 lej vesszességgel állítatott össze.

B) Az 1928. évi egyházkerületi költségvetéssel kapcsolatban a következőket jelentjük:

1. Terhelő kamatok címén 895.000 lej állítatott be az egyházkerületi költségvetésbe, mely összeg az egyházkerület pénztárában kezelt betéteknek és alapoknak fizetendő ki. Az előirányzás helyes és tullépés nincs.

2. A központi közigazgatás költségei napról-napra emelkednek és az egyházkerületi pénztár jövedelmének állandó apadása következtében a szükséglet előteremtése nagy nehézségeket okoz. Előirányoztatott államsegélyben 1,400.000 lej állami fizetés a központi tisztviselők részére. Irodaköltségre, posta, telefon, világítás stb. címen

280.000 lej, útiköltségre 400.000 lej, de e tételnél hiteltűllépés van már is.

3. Ingatlanokat terhelő közterhek, adók, köztisztasági adó stb. címen 460.000 lej irányoztatott elő. Ebből 150.000 lej átfutó tétel, mert ezt a vízdíjat a lakók fizetik.

4. Rovatalok címen átfutó tételekben szerepelnek szeretetházi, közalapi, agentiále stb. tételek, kivéve a Ref. Szemle előfizetési díját, melyre igazgatótanácsunk évente most már 110.000 lejt fizet rá, úgy, hogy igazgatótanácsunk az 1929. évre kénytelen volt az előfizetési díjat 400 lejről 600 lejre emelni, hogy a befolyó előfizetési díjak fedezhessék a tényleges kiadást.

5. Az iratterjesztés költségvetése szintén átfutótételképpen 948.000 lejben szerepel.

6. Külföldi hitteštvéreink adománya címen csupán 100.000 lejt vettünk fel, sajnos, ez is majdnem teljesen fedezetlenül maradt.

7. Belmissziói célokra 300.000 lej vétetett be költségvetésünkbe.

8. Előirányoztatott b. e. Nagy Károly püspök úr siremlékének elkészítésére 150.000 lej. A siremlék minden igyekezetünk ellenére is csak az 1929. év első felében készülhet el. De minden intézkedést megtettünk most már, hogy ezen kötelességünk teljesítése további elodázást ne szenvedhessen.

9. A szükségletek fedezésére előirányoztatott házbérjövedelem címen 1,106.000 lej, mely egészen reálisnak mondható. Ebből 150.000 lej vízdíj és köztisztasági adó átfutó tétel.

10. Előirányoztatott kamatjövedelem címen 1,806.000 lej, mely szintén reálisnak mondható.

11. A többi tételek mint átfutó tételek szerepelnek költségvetésünkben.

C) Az 1929. évi költségvetés.

1. Ezen költségvetéssel kapcsolatban jelentjük, hogy az 1929. évi költségvetés adatai majdnem teljesen azonosok az 1928. évi költségvetési adatokkal, csak a kamatjövedelemnél mutatkozik lényeges apadás, ami az általános betéti kamatok mecsappanásával van összefüggésben.

* * *

Miután a fentiekben ismertettük az egyházkerületi pénztár 1927. évi számadásának, valamint az egyházkerületi pénztár 1928. évi költségvetésének főbb adatait, az alábbiakban az egyházkerület va-

gyoni helyzetét közelebbről érdeklő néhány fontosabb mozzanatra mutatunk rá:

1. Egyházkerületi pénztárunkat a kolozsvári pénzpiacon bekövetkezett pénzkrisis következtében két pénzintézetnek fizetéseképtelensége, illetve likvidálása érintette közelebbről:

a) 1927 december 17-én az Egyesült Jelzálog Bank Rt. fizetéseképtelenséget jelentett be. Ezen pénzintézetnél egyházkerületünknek 4340. és 3620. számú betéti könyvében összesen 246.256 lej betétje volt elhelyezve. Ezen betételhelyezés még abból az időből származik, amikor ezen pénzintézet mint Erdélyrészi Jelzálogbank működött egy nagy angol érdekeltségnek a védelme alatt. 1926 elején az angol érdekeltség váratlanul eladta egész részvénytökejét, fuzionált a Kolozsvári Közgazdasági Bankkal. A fuzionálás pillanatától kezdve igazgatótanácsunk e pénzintézetnél semmiféle új betétet nem helyezett el, hanem megkezdte a betétek kivonását. Ezen pénzintézet jelenleg csőd alatt van.

b) Egyházkerületi pénztárunkat közelebbről érintette a Közhasnú Takarékpénztárnál lévő érdekeltségünk, melynek igazgatósága az utóbbi évek konjunkturális érdekeltségéből származó veszteségei következtében nem vállalta sem az anyagi, sem a morális felelősséget a bankkal kapcsolatos érdekeltségekkel szemben és kimondta a Közhasnú Takarékpénztár likvidálását, melyet a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Rt. vállalt lebonyolítani olyképpen, hogy a betéteseknek 100%-os tőkekiegyenlítést adott azzal, hogy a likvidálás költségeinek és a Közhasnú Takarékpénztárt ért veszteségek fedezetére egy évi kamatmentességet igényel. Ez a likvidálási feltétel, ha tekintetbe vesszük, hogy ez a pénzintézet éveken keresztül a betéteseknek olyan magas betéti kamatot adott, hogy tulajdonképpen ennek tulajdonítható a Takarékpénztárt ért veszteség, az ígérkező megoldások között a legkedvezőbb volt, melyet Igazgatótanácsunk elfogadott. E pénzintézetnél betétekben és folyószámlán összesen 1,887.000 lej volt elhelyezve. Ezen betét azonnal kieserítettett a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Rt. betéti-könyvvel.

E pénzintézetnél az egyházkerületnek, az egyházközségeknek és az egyházi alkalmazottnak részvényérdekeltsége számba vétetett és megállapított, hogy az egész erdélyi református egyházkerület érdekeltsége részvényekben 320.000 lejt tesz ki, melynek további sorsa a likvidálás eredményétől van függővé téve.

Egyházkerületünk vezetősége az adott viszonyok között mindent

elkövetett és el fog követni, hogy az egyházkerület érdekei a lehetőség szerint megvédelmeztesse.

2. Az Igazgatótanács az egyházkerületi kögyülés idevonatkozó határozata értelmében Főtiszteletű és Méltóságos Püspök úr hosszas tárgyalásainak eredményeképpen a szászvárosi kollégium új épületét eladta örök áron a román királyi kormánynak 8,000.000 lej vételárért. A 8,000.000 lej vételár első fele 1928 szeptember 1-én befolyt az egyházkerület pénztárába, míg a másik fele 1929 január 1-én esedékes. Az eladás tényével kapcsolatban Igazgatótanácsunk engedélyt szerzett arra, hogy a szászvárosi kollégium régi épületében egy elemi iskolai internátus állíttassék fel a vele kapcsolatos VII. osztályu elemi iskola részére. Engedélyt szerzett továbbá arra, hogy ezen épületben az egyházkerület egész területéről felvehető református árvák részére Árvaház létesíttessék. Az eladási ár mikénti felhasználására az egyházkerületi közgyűlés elé javaslat fog tétetni kétségtelenül abban az értelemben, hogy annak kamatjövödelme elsősorban a szászvárosi kollégium s a vele kapcsolatos elemi iskola és árvaház fenntartási költségeire használandó fel, ami — sajnos — távolról sem fogja fedezni a szászvárosi kollégium költségvetésének hiányát.

3. Igazgatótanácsunk, miután a szászvárosi kollégium régi épületében felállítandó Református Árvaházra az engedélyt megnyerte, tekintettel arra, hogy árvaház céljaira a szászvárosi kollégium úgy helyiségei, mint központi fekvésénél a legalkalmasabbnak ígérkezett, az erők egységesítése szempontjából elhatározta, hogy a gróf Mikes Árminné, született Béthlen Tyma grófnő Óméltósága által adományozott zabolai árvaházat 400.000 lejért eladja, mivel annak fenntartását az Árvaházban s általában a környező falvakban uralkodó trachoma-járvány miatt, felekezeti elemi iskola hiányában, félreeső vidéken alkalmasnak nem tartja. Az eladási tőke mint árvaházi alap a szászvárosi kollégiumban létesítendő Árvaház céljaira az adományozó grófnő nemes intenciói szerint az ő hozzájárulásával fog felhasználtatni.

A szászvárosi Árvaház megszervezésére vonatkozólag a most tartandó egyházkerületi közgyűlésre Igazgatótanácsunk javaslatot fog előterjeszteni.

4. Igazgatótanácsunk az elmúlt év folyamán a Marosvásárhelyen épülő Szanatóriumnál részvényérdekeltséget vállalt ágyalapítványi helyek létesítése formájában, melynek ellenében egyházi alkalmazottaink nem ragályos betegségek esetén ingyenes szanatóriumi ellátásra és orvosi kezelésre tarthatnak igényt a gyógyszerek megfizetése elle-

nében. Ezen akciókkal kapcsolatban tervbe van véve a betegsegélyző egyesületnek tényleges megalkotása.

5. A marosvásárhelyi Szanatóriummal kapcsolatban Igazgatótanácsunk szerződésileg jogot nyert arra, hogy a Szanatóriummal kapcsolatban felállíthassa a Diakonissza-képző Intézetet és hogy a növendékek a betegápolásban ingyenes kiképzést fognak nyerni a marosvásárhelyi Szanatóriumban. A Diakonissza-képző intézet beindított, jelenleg 8 növendéke van. A Diakonissza-képző intézetre vonatkozólag az egyházkerületi közgyűléshez előterjesztés fog tétetni.

6. Igazgatótanácsunk ez év folyamán három szükségparancsolta kibővítést, építkezést határozott el és pedig:

a) A kolozsvári leánygimnázium nyilvánossági jogát az államkormány olyan feltételekhez kötötte, hogy a fenntartó köteles sürgősen gondoskodni az igazgatónő természetbeni lakásáról az épületben, új tantermekről és egy természettan-chemiai előadó teremről két szerzővel kapcsolatban. Igazgatótanácsunk, hogy minden lehető megtegyen ezen egyetlen leánygimnáziumunk nyilvánossági joga érdekében, a kibővítési munkálatokat elrendelte. A kibővítés folyamatban van, immár közel a befejezéshez. A kibővítési költségek kb. 3,000.000 lejt tesznek ki.

b) A Szeretetház befogadó képessége 75 tanulóra volt biztosítva. A nyári jelentkezések alkalmával 134 református növendék jelentkezett, úgy hogy 59 református többnyire leánygimnáziumi növendék felvételéről Igazgatótanácsunk másképp gondoskodni nem tudott, csak a Szeretetház kibővítésével, olyképpen, hogy a jelenlegi épületre egy emeletet építtetett. Igazgatótanácsunk nem vállalhatta a felelősséget, hogy 59 református növendék elhelyezetlenül maradjon. A kibővítési munkálatok megkezdését elhatározta, az folyamatban van, közel a befejezéshez. A kibővítési költségek kb. 3,000.000 lejt tesznek ki.

c) Égetően szükség volt arra, hogy a Kolozsvárra jövő református vallásu egyetemi hallgatók legalább részbeni elhelyezéséről egyházkerületünk igyekezzék gondoskodni. E végett engedélyt adott a református kollégium elöljáróságának az ő előterjesztésére, hogy a kollégium internátusa 40 egyetemi hallgató befogadása céljából kibővítették.

7. Igazgatótanácsunknak a múlt közgyűlés óta állandó és szinte emberfeletti nehézségekbe ütköző gondja iskoláink tanerőinek fizetési ügye, amennyiben kellő fedezeti források hiányában államsegély nélkül, saját erőnkéből kell részükre valamilyen elfogadható megélhetést biztosító fizetésekről gondoskodni.

Ingatlan eladások, vételek; adásvételi, csere, ajándékozási és haszonbérleti szerződések.

6428—1927. Az alsójárói egyház ingatlan eladása.

5821—1927. A csuesai egyház ingatlan vétele és eladása.

6018—1927. A bukaresti egyház ingatlan eladása.

6020—1927. A magyarmacskási egyháznak Lázár Iuon és társaival kötött adás-vételi szerződéseir.

6023—1927. A kolozspatai egyház ótemető eladása.

6116—1927. A hunyadi egyházmegye tanácsának határozata a fehérvári papilakás és a papikanonia eladása tárgyában és az ellen beadott felebbezés.

6743—1927. A magyarlápósi egyháznak Kolesár Sándor és társaival kötött adásvételi szerződése.

7130—1927. A marosszentimrei ref. egyháznak az ottani gr. caht. egyházzal kötött ajándékozási szerződése.

9361—1927. A székelyszenterzsébeti egyháznak ifj. Gál Mózes-sel kötött ajándékozási szerződése.

9049—1927. A kispujani egyháznak Tamás István és nejével kötött adásvételi szerződése.

8169—1927. A székelyföldvári egyháznak Régmányi Béni és neje, továbbá Kulesár István és nejével kötött adásvételi szerződése.

9608—1927. A kolozsvári egyház ingatlan eladása a kötelendi birtokból.

9662—1927. A nagyenyedi Bethlen-kollégiumnak a miriszlói szőlő részes művelésére vonatkozó szerződése.

10474—1927. A diódi egyház perzsa szőnyegének eladása.

10721—1927. A márosszentimrei egyház 5. rendbeli adásvételi szerződése.

12231—1927. A szászvárosi kollégiumnak az ottani járásbíró-sággal kötött lakbérleti szerződése.

11161—1927. A magyarigeni egyháznak Bucesezán Vasilievel kötött adásvételi szerződése.

12415—1928. A türei egyház török szőnyegének eladása.

13201—1927. A csegőtelki egyháznak Bálint Györgynével kötött csereszerződése.

2883—1928. A kányádjósfalvi egyház ingatlan eladása.

2500—1928. A marosujvári egyháznak Fischer Izsákkal kötött adásvételi szerződése.

1629—1928. A marosujvári egyház kántori telkének eladása.

554—1928. A bonyhai egyháznak Baja Jánossal kötött adásvételi szerződése.

13058—1928. Az enyedszentkirályi egyháznak Demeter Mihályval kötött adásvételi szerződése.

558—1928. A gyergyószentmiklósi egyháznak Selyem Balázssal kötött adásvételi szerződése.

303—1928. A sáromberki egyháznak Nagy Józsefné és társaival kötött adásvételi szerződesei.

1627—1928. Az aranyosegerbegyi egyháznak Nagy Pál György és nejével kötött adásvételi szerződése.

692—1928. A makfalvi egyháznak Bálint Dénes és nejével kötött adásvételi szerződése.

12505—1928. A toldalagi egyház ingatlan eladása.

3026—1928. A brassói egyháznak Gyulai Sándor és nejével kötött adásvételi szerződése.

1358—1928. A nagyenyedi Bethlen-kollégiumnak Bartha Mártonnal a tinódi birtok részes művelésére vonatkozó egyezsége.

965—1928. A nagyenyedi Bethlen-kollégiumnak a Școala Superioara de Comerú-el kötött hasznobéri szerződése.

1394—1928. A kolozsvári kollégiumnak a mezőzáhi birtok kezelésére vonatkozó szerződése.

402—1928. A nagyenyedi kollégiumnak Ladányi Erzsébettel kötött hasznobéri szerződése.

1582—1928. A szászvári kollégiumnak az ottani esendörparanesnoksággal kötött hasznobéri szerződése.

3331—1928. A szamosfalvi egyház iskolatelek és épület vásárlása.

3739—1928. A marosnémeti egyháznak Nistor Nicolai és nejével kötött adásvételi szerződése.

3739—1928. A marossolymosi egyháznak gróf Horváth Toldi Rudolfal kötött adásvételi szerződése.

3456—1928. A szászvárosi kollégiumnak Nasta Józseffel kötött adásvételi szerződése.

5305—1928. A homorodszentlászlói egyháznak Benkő Domokos és nejével kötött esereszerződése.

5925—1928. A balázstelki egyház papitelek vásárlása.

4877—1928. A sepsiszentgyörgyi egyháznak Kádár János és társaival kötött adásvételi szerződése.

4876—1928. A sepsiszentgyörgyi egyháznak Vajna Mihály és nejével kötött adásvételi szerződése.

- 4096—1928. A dévai egyháznak Achim Iuonnal kötött adásvételi szerződése.
- 4111—1928. A sarmasági egyház taxás helyének eladása.
- 4827—1928. Az alsójárai egyháznak Sós Vasilie és nejével kötött adásvételi szerződése.
- 4825—1928. A sztánai egyház iskolatelek vásárlása.
- 5922—1928. A marosvécei egyháznak özv. Bartha Jánosnéval kötött adásvételi szerződése.
- 5924—1928. A sóváradai egyházközség malmának eladása.
- 6017—1928. A göezi egyház telekeseréje.
- 5798—1928. A bukaresti egyház 2 temetőparcella eladása.
- 6066—1928. Az alsójárai egyháznak Kiss Károllyal kötött adásvételi szerződése.
- 6088—1928. A küküllővári egyháznak Fogarassy Józseffel kötött csereszerződése.
- 4828—1928. A mérai egyház taxás helyének eladása.
- 6820—1928. A kolozsvári kollégium girolti birtokának kezelésére vonatkozó egyezsége.
- 7158—1928. A magyarfodorházi egyház adásvételi szerződése.
- 7275—1928. A bürködi egyház adásvételi szerződése.
- 7276—1928. A koltakatalini egyház adásvételi szerződése.
- 7340—1928. A gyergyószentmiklósi egyház adásvételi szerződése.
- 7586—1928. A tövisi egyház adásvételi szerződése.
- 7639—1928. A mezőmadarasi egyház adásvételi szerződése.
- 7796—1928. Az ozdi egyháztelek cseréje.
- 7797—1928. A sepsiszentgyörgyi egyház adásvételi szerződése.
- 7993—1928. A vadasdi egyház adásvételi szerződése.
- 8405—1928. A szászvárosi egyház adásvételi szerződése.
- 8744—1928. A bágyoni egyház adásvételi szerződése.
- 8524—1928. A mezőbergenyei egyház adásvételi szerződése.
- 9526—1928. A domokosi egyház csereszerződése.
- 9572—1928. A türi egyház telekeladási szerződése.
- 9630—1928. A kolozsvári egyház adásvételi szerződése.
- 10863—1927. A kolozsvári Király-utca 53. számú ház megvétele az egyházkerület részére Igazgatótanácsi irodai célokra.
- 8522—1928. A marosvásárhelyi egyház műalmának házikezelésbe vétele.
- 8528—1928. A marosvásárhelyi egyház műalma bérletének felbontása.
- 10036—1928. A csikszeredai egyház erdőeladási szerződése.
- 10571—1928. A marosvásárhelyi egyház telekeladási szerződése.

Épitések.

- 5914—1927. Az erzsébetvárosi egyház iskolaépítése.
- 6114—1927. A ref. theologia háznagyi lakásépítése.
- 5714—1927. A toldalagi egyház iskolaépítése.
- 6428—1927. Az alsójárai egyház bérház-építése.
- 9077—1927. A csejdi egyház iskola és tanítói lakásépítése.
- 7957—1927. A vulkáni egyház bérház-építése.
- 7478—1927. A mócsi egyház papilakásépítése.
- 11245—1927. A petrilla bányatelepi egyház templomépítése.
- 13201—1927. A czegőtélki egyház iskolaépítése.
- 2664—1928. A brádi egyház templomjavítása.
- 8028—1928. Az ördöngösfüzesi egyház toronyépítése.
- 2564—1928. A maksai egyház kántori lakás, olvasóterem és tanácsterem építése.
- 2883—1928. A kányádjásfalvi egyház iskolaépítése.
- 3759—1928. A székelyszáltobosi egyház papilakás építése.
- 3120—1928. A naszódi egyház templomépítése és papilakás javítása.
- 5303—1928. A homoródszentlászlói egyház templomépítése.
A fogarasi egyház bolthelyiségépítése.
- 5481—1928. A szilágynagyfalusi egyház iskolaépítése.
- 6089—1928. A tövisi egyház második tanterem építése.
- 5925—1928. A balázstelki egyház templomépítése.
- 4876—1928. A sepsiszentgyörgyi egyház elemi iskolaépítése.
- 6302—1928. A sáromberki egyház templomjavítása.
- 6234—1928. Az aranyospolyáni egyház papilakás építése.
- 6271—1928. A marosludasi egyház iskolaépítése.
- 6275—1928. A magyarózdí egyház iskolaépítése.
- 7094—1928. A magyarpalatkai egyház papilaképítése.
- 7448—1928. A karatnai egyház kántori lakásépítése.
- 8027—1928. A várkududi egyház papilakás építése.
- 9341—1928. Az ákosfalvi egyház papilakás építése.
- 9497—1928. A bethleni egyház iskola, tanítóilakás és bérház-építése.
- 10718—1928. A szászrégeni egyház templomtoronyépítése.
- 6229—1928. A kolozsvári szereteház kibővítése,
a leánygimnázium kibővítése,
a kolozsvári ref. kollégium internátusának át-
alakítása.

Jótekonycélu adományok.

2456—1928. Mészáros István felvinci lakos, nyugalmazott főszolgabíró a maga és felesége, Kovács Jolán nevében az erdélyi ref. egyházkerületnek szegénysorsu, jótanuló ref. ifjak nevelési céljaira 100.000 lejt adományozott.

201—1928. Dr. Csiszár Lajos és társai a néhai Darkó Ákos alapra 5000 lejt gyűjtöttek és azt kezelés végett az előírt feltételekkel átadták a marosvásárhelyi ref. kollégium előljáróságának.

9361—1928. Ifj. Gál Mózes székelyszenterzsébeti lakos, a székelyszenterzsébeti egyházközségnek ifjusági kultúrház céljára 55□-öl területű belsőséget adományozott.

6275—1928. Gróf Teleki Artur egyházkerületi főgondnok, a magyarórdi ref. egyházközségnek iskola és kultúrház építésre egy 600□-öles területű belsőséget és ezenkívül 45.000 lej értékű épületanyagot adományozott.

9575—1928. Az ákosfalvi ref. egyház hívei a papilakás és kultúrterem építésénél minden kézi- és igás-napszámot, továbbá az összes ipari munkát ingyen teljesítették, ezenkívül közrovtalt hordoztak. Benkő Károly építész a teljesen ingyen munkáján felül még 17.000 lej készpénzt is adott az épületanyagok árára.

7265—1928. Néhai Miklós Árpádné szül. Székely Lujza elhalt fia emlékére újabbi 50.000 lejes adományt adott át a marosvásárhelyi kollégium előljáróságának. Ugyanő előzőleg még egy ilyen összegű adománnyal járult nevelési céljainkra.

Jelentés az agrártörvény végrehajtásáról.

A vagyonügyekkel kapcsolatban tisztelettel jelentjük, hogy az 1927. évi jelentésünkben jelzett agrársérelmeinket újabb sérelmekkel szaporították, ahelyett, hogy előbbi sérelmeinket orvosolták volna.

A Comitetul Agrar előtt évek óta elintézetlenül fekvő sok revíziós kérések közül alig egy néhány nyert elintézést.

Javunkra csak a böneczidai egyház kérését intézték el úgy, hogy az egyházközség által annak idején nagy áldozat árán akácczal beültetett 33 hold erdő területet — amely a beültetés előtt kőpár és vízmosásos hasznavehetetlen terület volt — a Comitetul Agrar az egyházközségnek visszaadta.

A nagyrapolti egyházközségtől kisajátított 22 hold 314 □-öl területvisszaadása céljából beadott revíziós kérést a Comitetul Agrar

indokolás nélkül visszautasította azzal, hogy a vármegyei kisajátító bizottság határozata érvényben marad.

Hasonlóképen visszautasította Bardócz és Vizakna egyházközsegek kéréseit is azzal a megjegyzéssel „ca neîntemeiată“.

A Comitetul Agrar más intézkedéseiről nincsen tudomásunk.

Arról sincs tudomásunk sürgető kéréseink dacára sem, hogy a fölmivvelésügyi Miniszter Úr a hozzáintézett nagyon sok rendbeli panaszainkat elintézte volna.

Sajnos tudomásunk van arról és adataink vannak arra vonatkozólag, hogy az alsóbb fokú agrár kisajátító hatóságok és hatósági közegek most is folytatnak kisajátítási eljárásokat. Házhelyek, iskola, templom stb. célokra most is kezdeményeznek és végrehajtanak kisajátításokat.

Különösen az agronomok önkénykedései ellen van sok panasz, mert a panaszok szerint az agronomok a kisajátítási hatóságok rendelkezéseit sem respektálják, a hozott határozatok ellenére önkényesen — az érdekeltek megkérdezése és meghallgatása nélkül vesznek el és adnak oda kisajátított földeket és változtatnak a kisajátító bizottságok intézkedésein.

Múlt évi jelentésünkben jeleztük, hogy az igényjogosultságok kielégítése rendjén egy néhány egyházközségünk abban a figyelemben részesült, hogy a törvényben biztosított igényeinek kielégítésére egy pár hold földet kapott használatra. Jeleztük, hogy ilyen címen a püspökségünk is kapott a kolozsvári szénafünek nagyon távoli félreeső helyén 100 hold terméketlen, csúszamos, omlásos, szakadékos területet.

Múlt évi jelentésünkben azt is jeleztük, hogy ezeket a földeket már kezdik visszavenni és el lehetünk készülve arra, hogy rendre mind vissza veszik az egyházak használatából.

Sajnos, ez az aggodalmunk az utolsó év alatt is alapos volt, mert az utolsó évben is vissza vettek ilyen földeket. (P. Szamosköblös, Magyarózd stb.)

Hasonlóképen a püspökségünknek adott 100 holdból is megkérdezés, meghallgatás, értesítés nélkül $21\frac{3}{4}$ holdat elvettek.

Ezt is az agronom vette el a kisajátító hatóságok tudtán kívül és önkényesen oda adta egyik kolozsvári „Școala normală“-nak.

A püspökség is csak akkor szerzett róla tudomást, mikor a „Școala normală“ bérlői kaszálták a fűvet.

Írásos dokumentumot nem tudtunk beszerezni arra vonatkozólag, hogy miért vették el a püspökségtől és miért adták a „Școala

normalá"-nak. Az első- és másodfoku kisajátítási bizottságoknál, járásbiróságnál, törvényszéknél, a városi gazdasági hivatalnál kijelentették, hogy erről az elvételről nincsen tudomásuk és erre vonatkozólag nem adtak ki rendelkezést.

Végül az agronomtól tudtuk meg, hogy ezt az elvételt ő eszközölte, mert állítása szerint oda kellett adja a „Școala normală"-nak és a püspöksék csak azt a birtokot tarthatja meg, a mit tőle sajátítottak ki. (A kolozsvári kollégiumtól elvett földet, a püspöki földnek tarja).

Hogy ő ezt a birtokeserét miért eszközölte, arról nem adott több magyarázatot.

Ezeket a kiszakított eseteket csak az agrár állapotok jellemzésére említjük meg.

Agrársérelmül említjük meg, hogy a lécfalvi ref. felekezeti iskolát állami iskolának sajátították ki és a türi egyház papitelkének egy részét kisajátították előttünk még ismeretlen célra.

Mikor lesz vége az agrár kisajátításoknak, mikor intézik el a jogorvoslat céljából beadott kéréseket, mikor és milyen módon fogják kifizetni az elvett földeknek — ellenértéknek nem tekinthető, szomorúan csekély összegben megállapított — kisajátítási árát, azt ma egyik egyházközségünk sem tudja.

Ezekre vonatkozólag ma is éppen olyan tájékozatlanságban vagyunk, mint évekkel ezelőtt.

Tisztelettel kérjük a Főt. és Mélt. Egyházkerületi közgyűlést, hogy jelentésünket jóváhagyólag tudomásul venni, intézkedéseinket és határozatainkat megerősíteni, illetve határozattá emelni méltóztassék.

Az erdélyi ref. egyházkerület igazgatótanácsának. Kolozsvárott 1928. évi november 2-iki üléséből.

Ugron István

egyhker. főgondnok, elnök.

Almási Samu

jogügyi előadó, jegyző.

Dr. Illés Gyula

tanügyi előadó.

Mester Mihály

gazdasági előadó.

Dr. Darkó Ákos

misszió-ügyi előadó.

Jelentés az egyházkerületi iratterjesztés 1927. évről.

Az igazgatótanács 1926. 8126 sz. határozatával megszervezte az iratterjesztést, amely 1926 XI—I—XII/31-ig 248.604 lei forgalmat ért el.

1927 I/1-től december 31-ig az iratterjesztés 1,151.772 lei értékű könyvet helyezett ki. Ebben az évben befolyt 820.696 lei.

Kiadta az iratterjesztés ez évben:

Nagy Péter: konfirmációi kátéját	51.102 lei
Imre Lajos: Vezető könyvét	31.350 lei
Az 1928 évi református naptárt	137.026 lei
Szentimrei Jenő: Verses magyar krónikáját	41.819 lei
Makkai Ernő: Képek a multból	13.200 lei
Makkai Sándor: Gyöngyvirág	16.050 lei
A nagyenyedi református nagyhét emlékkönyvét	45.816 lei
Molnár Albert: Egyházi beszédeit	61.200 lei
Különböző nyomtatványokat	144.100 lei
Összesen	541.663 lei

költséggel:

Erre az évre esett az Uttól átvett raktári készlet törlesztéséből is 403.274 lej.

Állandó üzleti összeköttetésben állott az iratterjesztés a britt és külföldi bibliatársulat bukaresti lerakatával és a Minerva könyvkereskedéssel.

Külföldi, különösen magyar könyvek direkt behozatalára a sokféle nehézség, a nagy rizikó és magas árak miatt még nem terjeszthetett ki az iratterjesztés.

Eladott az iratterjesztés 751 drb. teljes bibliát, 2906 szentirási részt, 9049 énekeskönyvet, összesen 35.221 darab könyvet és füzetet.

Az eladásban segítségére voltak az iratterjesztésnek lelkes aai, akik közül sokan dicséretre méltó buzgalommal és szép eredménnyel állították evangelizáló munkájuk szolgálatába az iratterjesztést is.

Bár sokan a lelkészek közül is csak mint ritka alkalmi vásárlók szerepeltek, sőt olyanok is vannak, akik még tudomást sem szereztek az iratterjesztés létezéséről.

Megoldásra vár még tehát az egész egyházkerületünknek az iratterjesztés fiókjaival való behálózása. Sokat várunk e részben a nőszövetségtől, de kívánatosnak látszana egyes vándor kolportörök beállítása is.

Jó szolgálatot ténne, ha az iratterjesztés meg tudna jelenni minden nagyobb egyházi jellegű összejövetelnél, amint jelen volt a nagyenyedi, brassói és tordai nagyheteken.

Mindezekre a kérdésekre nézve, valamint az iratterjesztés szellemi vezetésére nézve, támogatást és irányítást várunk az iratterjesztési bizottságtól, melynek választására nézve a jelen közgyűlésnek tétetett előterjesztés.

Sok nehézséggel küzdött az iratterjesztés helyiségének, de különösen raktárainak szűk volta miatt.

Részletes szabályzat

a református tanárképzés végrehajtásához.

1. Az erdélyi református egyházkerület lelkészképzésről és lelkészképesítésről szóló *szabályzata* 231—232 §-ai mindenekben érvényben maradnak.

2. A tanárjelölt-theologusok felvétele ugyanazon feltételek alatt történik, mint a theologiai hallgatóké. Kérvényeiket azonban a Mélt. Igazgatótanácshoz címzetten nyújtják be a theologiai Fakultás tanári karához. A tanári kar a benyújtott kérvényeket felülbírálván és minősítve felterjeszti az Igazgatótanácshoz a felveendők kijelölése végett. A kijelölés megtörténte után a kérvények leküldetnek a tanári karhoz. A tanári kar az igazgató útján a kérvényeket megválaszolja.

3. A pályázók kijelölésével egyidejűleg az Igazgatótanács értesíti a Fakultás tanári karát, hogy az illetők mely szakot kötelesek az egyetemen hallgatni, illetőleg mely szakból köteleztetnek a tanári oklevél megszerzésére. A megállapított szakot megváltoztatni csak az igazgatótanács tudtával és beleegyezésével lehet.

4. A felvett tanárjelölt-theologusok kötelesek egyetemi beiratkozásuk után leckekönyvüket a theologiai igazgatónak bemutatni, valamint a félévek végén igazolni, hogy köteles vizsgáikat letették.

5. A tanárjelölt-theologusok internátusi és konviktusi díjait az igazgatótanács fedezi.

6. A tanárjelölt-theologusok a következő theologiai kollégiumokat kötelesek hallgatni:

I. évfolyamon: Héber nyelv, Görög nyelv, A Szentírás tartalmi ismertetése, A Heidelbergi Káté és a II. Helvét hitvallás ismertetése, Theologiai enciklopédia, Filozófiai gondolkozás története, vagy Filozófiai enciklopédia.

II. évfolyamon: Ó-szövetségi exegesis, Egyetemes keresztyénység története (legalább heti két órában), Vallásfilozófia és Filozófiai gondolkozás története, vagy Filozófiai enciklopédia.

III. évfolyamon. Ó-szövetségi vagy Új-szövetségi iradalom és vallástörténet, Új-szövetségi exegesis, Magyar protestáns egyháztörténet, Református dogmatika, vagy Ethika, Poimenika, vagy Katekhétika, Egyházjogtan (amennyiben előadatik).

IV. évfolyamon. Ó-szövetségi, vagy Új-szövetségi irodalom és vallástörténet, Protestántizmus története, Magyar protestántizmus története (amennyiben az előbbi évfolyamon nem hallgatta), Református Dogmatika, vagy Ethika, Homilétika, Liturgika, vagy Egy-

házjogtan (amennyiben az előbbi évfolyamon nem hallgatta), Homilétikai szeminárium és Egyházi ének és zene.

7. Kötelesek a theologiai tárgyakból a félévek végén a kolokviumokat letenni.

8. Kötelesek az alapvizsgálatot a II. évfolyam végén júniusban, vagy szeptemberben letenni. Az első lelkészképesítő vizsgát pedig kötelesek a IV. év végén letenni.

9. A tanárjelölt-theologusok az I. évfolyam végén teendő minősítő vizsgán a hallgatott theologiai tárgyakból kérdezendők. Ha egy tanárjelölt-theologus felhagy egyetemi tanulmányaival és kizárólag theologusként tanul tovább, a különbözőeti tárgyakból kolokváltni köteles a legközelebbi pótkollokviumok alkalmával, de ez esetben ösztöndíja és segélye megszűnik. Viszont, ha valamely I. évet végzett theologus a tanári kar és az Igazgatótanács engedélyével tanárjelölt-theologussá lesz, arra a következő tanévtől a tanárjelölt-theologusokra vonatkozó szabályok és rendelkezések érvényesek.

10. A tanárjelölt-theologusok kötelesek pontosan résztvenni mindazokon az alkalmakon (Bibilakörökön, akadémiai istentiszteleteken, préceseken), amelyek lelkipásztori nevelésüket szolgálják.

11. Indokolt esetekben egyes hallgatókat egyetemi tanulmányaikban való előhaladhatás céljából a teol. tanári kar javaslatára az igazgatótanács egy évre felmentheti a theol. tanulmányok hallgatása alól, de ez évet később (4-ik évben) utána pótolni köteles.

Szabályzat

a középiskolai vallástanárok képzéséről.

I. Általános határozatok.

1. §. A ref. középiskolákban csak olyan egyének alkalmazhatók rendes vallástanárok gyanánt, akik rendes lelkészi oklevéllel rendelkeznek és a Szabályzat 228. s. köv. §§-aiban megállapított vallástanárképesítő vizsgálatot sikerrel letették.

II. A vizsgálat tárgyai.

2. §. A képesítő vizsgálat tárgyai a következő:

- a) a középiskolai vallástanítási tanterv ismerete.
- b) A jelenleg érvényben lévő, a középiskolai oktatásra és nevelésre vonatkozó állami törvények és utasítások, különösképpen a Magánoktatási törvény és e törvény végrehajtási Utasítása.

c) A középiskolai vallástanítás anyaga: 1. A Biblia mint vallástanítási anyag ismerete; 2. A hitvallási iratok (II. Helvét Hitvallás és Heidelbergi Káté), mint a vallástanítás anyaga; 3. Magyar keresztyénség története, magyar protestántizmus története.

d) A vallásos nevelés és vallástanítás módszertana, különös tekintettel a középiskolai vallásos nevelésre és tanításra.

e) Mintatanítás.

3. §. A vizsgálat két részből áll: írásbeli dolgozathból, mely

a) házi szakértekezlet, melynek tárgyát évről-évre a lelkész-képesítő vizsgálatok tételeivel együtt a püspök tüzi ki s mely a kihirdetéskor megjelölt határidőre beadandó;

b) zárthelyi, melynek tárgyát, egy a vall. tanítás módszerének kérdésébe vágó gyakorlati tételt, a vizsgálat színhelyén a bizottság állapít meg és tűz ki;

és szóbeli vizsgálatból, melyet az egyh. ker. bizottság vesz be a Szabályzatban megállapított és jelen Szabályzatban részletezett tárgyakból.

III. A vizsgáló bizottság.

4. §. A középiskolai vallástanári vizsgálatot bevenni egy bizottság van hivatva. A bizottság tagjai: elnöke a püspök, vagy helyettese, tagjai a theologia tanári kara, az egyhker. tanügyi előadótanácsos, egy-egy tag az egyházkerületi közgyűlés választása alapján a ref. középiskolák igazgatói és vallástanári közül. A bizottságot a püspök hívja össze, a bizottság jegyzőjét saját kebeléből választja. A bizottság 6 taggal határozatképes.

IV. Vizsgálati eljárás.

5. §. A vizsgálatra való bocsátásért a vizsgáló bizottság elnökénél kell folyamodni, a következő okmányok melléklésével: születési anyakönyvi kivonat, érettségi (bakkalaureatusi) bizonyítvány, lelkészi oklevél, szolgálati bizonyítvány, önéletrajz, melyben a folyamodó működésének és tanulmányainak menetét, esetleges irodalmi és egyházi munkásságát írja le.

6. §. A vizsgálat idejét az elnök tüzi ki.

7. §. A benyújtott írásbeli dolgozatot elnök a bizottság két tagjának adja ki bírálat végett. Az írásbeli vizsgálat sikertelensége az egész vizsgálat sikertelenségét vonja maga után.

8. §. A zárthelyi írásbeli vizsgálatra 4 órai idő engedélyeztetik; a zárthelyi vizsgálat siker esetén a jelölt szóbeli vizsgálatra bocsáttatik.

9. §. A szóbeli vizsgálatra annyi idő számítandó, hogy minden egyes tantárgyra legalább 15 perc essék. A jelölthöz a vizsgáló bizottság bármely tagja intézhet kérdéseket. A kérdések külön-külön is kiterjeszkednek a jelölt házi írásbeli dolgozatában foglalt kérdésekre.

10. §. Ha a szóbeli vizsgálat sikerült, a jelölt bizonyítványt nyer, melybe befoglalandó, hogy a jelölt egyszerűen, jól, vagy kitüntetéssel képesített. A bizonyítványt az elnök és a bizottság összes tagjai írják alá. Egyebekben (bélyég-stb.) a lelkészképesítő bizonyítványokra hozott szabályok érvényesek.

11. §. A vizsgálat díját az egyhker. igazgatótanács szabja meg, ez a jelentkezésnél, a bizottság elnökének fizetendő.

12. §. A vizsgáló bizottság tagjai utiköltségét és napidíját az egyhker. pénztára a lelkészképesítő vizsg. biz. tagjaira vonatkozó eljárás szerint folyósítja.

Javaslat

a theologiai hallgatók közgazd. és jogi oktatására vonatkozólag.

A theologiai hallgatók közgazdasági és jogi oktatására nézve a lelkészképzésről és képesítésről szóló 45—1925. egyhker. jkvi sz. alatt elfogadott Szabályzat 139. §-ának 33. pontja irányadó. „Közgazdasági és jogi ismeretek (mezőgazdasági, méhészet, szövetkezetek vezetése stb.). Ezekből a tárgyakból időnként szakférfiak bevonásával kurzusok tartatnak.“

a) A theologiai fakultás igazgatója megbizatik, hogy minden év januárjában tegyen lépéseket arra nézve, hogy február hó folyamán az I. f. é. kollokviumok befejezése után, közgazdasági és jogi ismeretek nyújtása végett kurzusok tartassanak. A kurzusok időpontja — szükség esetén — a tanári kar határozata alapján, máskorra is tehető.

b) A kurzusok vezetésére elismert szakemberek kérendők fel, lehetőleg olyanok, akik a romániai magyarság ügyeit intéző valamilyen hivatalos szervezettel (Erdélyi Gazdasági Egylet stb.) állanak kapcsolatban.

c) A kurzusok előadóinak tiszteletdíja — amennyiben az előadók arra igényt tartanak — az óraadó tanítók díjazásának arányában állapítható meg, a heti óraszámot és az óraadói tiszteletdíj heti hányadát véve a számítás alapjául.

d) A kurzusok a következő ismeretterjesztő előadásokat öleljék fel:

1. Mezőgazdasági alapvető ismeretek, különös tekintettel az egyházi földek és kánonikák hasznosítására;

2. méhészeti ismeretek;
3. szövetkezeti jog;
4. szövetkezetek és gazdakörök vezetése;
5. jogi alapismeretek, olyan terjedelemben, amennyire egy lelképásztornak szüksége lehet általános jellegű tanácsadás céljából a gyülekezetében.

e) A kurzusok hallgatására III—IV. éves hallgatók kötelesek.

f) A kurzusok évenként váltakozva tartassanak: a d) 1. és 2. alattiak az egyik évben, a d) 3., 4. és 5. alattiak a másik évben.

g) A tanfolyamok beosztása úgy történjék, hogy a tárgya vagy napi két órában egy héten, vagy napi egy órában két héten át adassanak elő. Az igazgató megbizatik, hogy a tanfolyam órarendjét az előadókkal egyetértőleg megállapítsa, úgy azonban, hogy a rendes theologiai órarendet lehetőleg kevésbé érintse s a tanfolyam ideje alatt se kelljen szünetelnie a theologiai fontosabb tárgyak előadásának.

Határozati javaslat.

Egyházkerületi közgyűlésünk a fenti szabályrendeleteket elfogadja, azokat életbelépteti s egyben a vallástanárvizsgáló bizottság két tagjára a választást elrendeli, elnök aa e célból a szavazás idejét, ma d. u. 7½—8 óráig tüzi ki.

Dr. Eöri István a gyulafehérvári egyházmegye főgondnoka részletes indokolás rendjén a következő határozati javaslatot nyújtja be a theologiai hallgatók közigazgatási és jogi oktatása tárgyában:

A theologiai hallgatók közigazgatási és jogi oktatására nézve a lelkészképzésről és képesítésről szóló 45—1925. egyházker. jkvi szám alatt elfogadott Szabályzat 139. §-ának 33. pontja gyanánt a következő rendelkezések veendőek fel.

Közigazgatási és jogi ismeretek (mezőgazdaság, méhészet, szövetkezetek vezetése stb.) a következő csoportosítással:

1. Mezőgazdasági alapvető ismeretek, különös tekintettel az egyházi földek és kánonikák hasznosítására;

2. méhészet és gyümölcskertészet;

3. szövetkezeti jog, szövetkezetek és gazdakörök vezetése;

4. jogi alapismeretek olyan terjedelemben, amennyire egy lelképásztornak szüksége lehet általános jellegű tanácsadás céljából a gyülekezetben, továbbá az egyházi közigazgatás és biráskodás ügyében.

Ezen tárgyakból rendes előadások tartatnak, melyekre elismert szakemberek kérendők fel, lehetőleg olyanok, kik a romániai magyarság ügyeit intéző valamilyen hivatalos szervezettel (Fed. Gazdasági-, Erdélyrészi Méhész Egyesület stb.) állanak kapcsolatban. Az előadók tiszteletdíja — amennyiben arra igényt tartanak — az óraadó tanítók díjazásának arányában állapítandó meg, a heti óraszámot és az óraadói tiszteletdíj heti hányadát véve a számítás alapjául.

Az előadások látogatására a III. és IV. éves hallgatók kötelesek.

Az előadások fenti tárgyakból évenként váltakozva tartandók olyan beosztással, hogy a 1—2., alattiak az egyik, a 3—4., alattiak a másik évben tartassanak.

Az előadások a mindenkori igazgató és az előadások egyetértésével úgy osztandók be, hogy azokra a rendes theologiai tanszék sérelme nélkül heti 2 vagy két hetenkénti egymásután következő 4 tanóra jusson.

Dr. Kristóf György és dr. Tavaszy Sándor rámutatnak arra, hogy a theológus ifjúság máris annyira túl van terhelve, hogy a gyakorlati kiképzés nagyobb keretekben, mint amit az igazgatótanács javaslata előír, a lehetetlenséggel határos.

Szász István hangoztatja a papság gyakorlati kiképzésének fontosságát, csatlakozik az Eöry István indítványához és különösen szociális előadások tartását ajánlja a papok és tanítók részére.

Biró Lajos a következő határozati javaslatot nyújtja be:

Egyházkerületi közgyűlésünk a nők egyházi alkalmazására vonatkozó szabályzat 4. §-át mellözi.

Vásárhelyi Jánosnak a papi és tanítói szociális kurzusok tartását méltató hozzászólása után dr. Illés Gyula előadótanács javasolja, hogy a theologiai tanfolyamot végzett nők egyházi alkalmazása és szolgálata tárgyában tett igazgatótanács-i javaslatot a közgyűlés most vegye le a napirendről és tegye át a zsinathoz.

Egyházkerületi közgyűlésünk a theológus-tanárképzés végrehajtás utasítását és a középiskolai vallástanár képesítés szabályzatát változatlan elfogadja.

Változatlanul elfogadja a theologiai hallgatók közgazdasági és jogi oktatására vonatkozó igazgatótanács-i javaslatot is azzal, hogy Szász István javaslatainak megfelelőleg az igazgatótanács figyelmébe

ajánlja a papok és tanítók számára szociális kurzusok rendezését.

A theológiai tanfolyamot végzett nők egyházi alkalmazása és szolgálata tárgyában tett igazgatótanácsi javaslatot átteszi a zsinathoz.

54. Igazgatótanácsunk jelenti, hogy a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés 37/1927. sz. határozatával ideiglenesen szabályozta az elemi iskolák egyházmegyei felügyeletét és ellenőrzését azzal, hogy egy évi próbaidő után fog végérvényesen dönteni e kérdésben. Igazgatótanácsunk bekererte az egyházmegyéktől e tárgyban szerzett tapasztalataikat és javasolataikat.

Az egyházmegyék túlnyomó többsége a szabályzatot megfelelőnek, a vizsgálati eljárást hasznosnak véleményezi, a jkvi blankettán kívánnak módosításokat, amelyeket igazgatótanácsunk a készlet elfogyta után eszközölni fog.

A beérkezett javaslatok figyelembe vételével a következő változásokat javasoljuk a szabályzaton:

A 12. §-hoz a tanítókkal bizalmas megbeszélés és „a lehetőség szerint“ iskolaszéki ülés „és gyermek istentisztelet“ tartandó.

A 13-hoz. A vizsgálat ideje „rendszerint“ néhány nappal előbb közlendő az iskolaszék elnökével, hogy az iskolaszék összehívható legyen, „szükséges esetekben; vagy az esperes aa felhívására, a vizsgálat előzetes bejelentés nélkül is foganatosítható.“

Egyházkerületi közgyűlésünk a szabályzatot a fenti módosításokkal véglegesen életbelépteti.

55. Az igazgatótanács 11897 szám alatt pártoló javaslattal terjeszti elő a kolozsvári ref. kollégium előljáróságának 420. sz. kérését, amelyben kéri, hogy a kollégium ének-, zene-tanítói tanszék, mely eddig a theol. fakultásával közösen volt megszervezve, önálló tanszékké szerveztessék át.

Felterjesztésnek indoka az, hogy az új tantervvel kapcsolatban mindkét intézet ének-zene tanári órái úgy megszorodtak, hogy ezt egy egyén most mint azelőtt, ellátni nem tudhatja, (1914. óta nem is látja el) továbbá az ének-zene tanítására is a közoktatásügyi kormány teljes képesítéssel bíró egyének alkalmazását követeli.

Egyházkerületi Közgyűlésünk hozzájárulva a kollégiumi előljáróság kéréséhez, a kolozsvári ref. kollégiumnál a testvér kollégiumok mintájára 1929.

január 1-i hatállyal egy rendes ének-zene tanítói tan-
széket szervez.

56. Olvastatik az Igazgatótanács 11431/1928. V. számú előter-
jesztése a Diakonissza képző alapszabályának jóváhagyása tár-
gyában.

A Diakonissza képző alapszabályzat az E. T. VI. t. c. 68. §.
4. pontja alapján az Igazgatótanács 1919. június 12-én tartott
ülése jóváhagyta s az a Református Szemle 1919. június 27-iki, 23.
számában kihirdetvén, életbelépett. Az intézet 1921. őszén Ko-
lozsvárt, a Szeretetházzal kapcsolatban tényleg megnyilt és egy-
ideig működött, míg jelöltek hiányában és a viszonyok kényszere
folytán működése egyelőre felfüggesztetett.

Mivel a megtett jelentés szerint most a Diakonissza munká-
nak egy új ága, az ápolói vált lehetőségessé, s erre az alkalom Ma-
rosvásárhelyt adatott meg az ottani Szanatórium részvénytársá-
sággal kötött szerződés alapján, mivel 8 diakonissza növendék már
fél éve tényleg munkában van és úgy orvosi, mint lelki képzésük
megfelelő eredménnyel folyván, az intézet kifejlődése és műkö-
dése Isten kegyelméből biztosítottnak látszik, tisztelettel kérjük a
Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlést, hogy az
Alapszabályt hagyja jóvá azzal, hogy abból a „Kolozsvári“ jelző
mindenünnen hagyassék ki, mivel az intézetnek, mint „Az Erdélyi
Református Egyházkerület Diakonisszaképző Intézet“ének, több
helyt is lehetnek tagozatai; a marosvásárhelyi tagozat megnyitá-
sát és működését vegye jóváhagyó tudomásul az eddigi intézkedé-
sekkel együtt s további munkájára a felhatalmazást adja meg.

Közgyűlésünk jóváhagyja a Diakonissza inté-
zet Alapszabályát az előterjesztésben javasolt módo-
sitással, jóváhagyó tudomásul veszi a Diakonissza-
képző intézet marosvásárhelyi tagozatának megnyi-
tását s ennek tovább fejlesztésére a felhatalmazást
megadja. — — —

57. Tárgyaltatik az Igazgatótanács 11858/928. II. sz. előterjesz-
tése, illetőleg Erdélyi Pál holtmarosi ref. tanítónak az Igazgató-
tanács 7955/1927. sz. határozata ellen az egyházkerületi közgyű-
léshez intézett panaszja, melyben elvi döntést kér arra vonatkozó-
lag, hogy a ref. kántortanítók, kiknek az egyházmegyei közgyű-
lésen külön képviselőjük van, egyházmegyei világi képviselőnek
megválaszthatók-e?

Továbbá tárgyalatik a görgényi egyházmegyei közgyűlés 7—1927. jkvi sz. határozata, melyben a közgyűlés Zoltáni Pál javaslatára kimondotta, hogy az egyházkerületi közgyűléstől elvi döntést kér a tekintetben, hogy egyházkerületünk területén működő tanár és tanítói aai felruházhatók-e egyházunk világi mandátumaival?

Az Igazgatótanács 11858/1928. sz. a. javasolja, hogy tekintettel arra, miszerint az országos új kultusztörvény 51. cikkének rendelkezése értelmében egyházi törvényeinket sürgősen revízió alá kell venni, a méltóságos egyházkerületi közgyűlés Erdélyi Pál panaszát és a görgényi egyházmegye közgyűlésének 7/1927. sz. határozatát megfontolás és további intézkedés végett tegye át az Országos Zsinat Méltóságos Elnökségéhez.

Egyházkerületi közgyűlésünk az Igazgatótanács javaslatát elfogadja.

58. Olvastatik az Igazgatótanácsnak 11.599/1928. VI. számú előterjesztése a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottsága által összeállított Nyugdíjintézeti Jelentés jóváhagyó tárgyában.

A Nyugdíjintézeti Jelentés nyomtatásban 8 nappal ezelőtt minden közgyűlési tagnak, kollégiumnak és egyházközségnek megküldetett, kérjük a Jelentést felolvasottnak tekinteni és kérjük azt jóváhagyó tudomásul venni.

Egyházkerületi Közgyűlésünk a Nyugdíjintézeti jelentést felolvasottnak tekinti és azt jóváhagyó tudomásul veszi.

59. Olvastatik az Igazgatótanács 5674/1928. V. számú előterjesztése az egyházkerületi pénztár 1927. évi számadásának elfogadása tárgyában, melyben az 1927. évi számadás az egyházkerület állandó számadás- és vagyonzvizsgáló bizottságának javaslata alapján a mutatkozó 305.783 lei 87 bani veszteséggel elfogadásra ajánltatik azzal, hogy az egyházkerületi pénztár vagyongügyi jelentése az igazgatótanács jelentésével előterjesztetett.

A mutatkozó 305.783 lei 87 bani veszteség átvitetett az 1928. évre.

Közgyűlésünk az egyházkerületi pénztárnak 1927. évi számadását jóváhagyja és megadja a felmentést az érdekelt számadásra kötelezetteknek a fentartandók fenntartása mellett.

60. Olvastatik az Igazgatótanácsnak 11871—1927. V. számú előterjesztése az egyházkerületi pénztár 1929. évi költségvetésének a megállapítása tárgyában, mely szerint az 1928. évi költségvetést az egyházkerület állandó számadás- és vagyonügyi bizottságának javaslata alapján

14,367838 lei fedezettel
14,362.200 lei szükséglettel,

tehát

5.638 lei hiánnyal jóváhagyni kéri.

Közgyűlésünk az egyházkerületi pénztár 1928. évi költségvetését elfogadja s annak keretein belül való gazdálkodásra az Igazgatótanácsot felhatalmazza.

61. Olvastatik az Igazgatótanácsnak 10.131—1928. V. számú előterjesztése az egyházkerületi pénztár 1928. évi költségvetésének megállapítása tárgyában, mely szerint az 1929. évi költségvetést az egyházkerület állandó számadás- és vagyonvizsgáló bizottságának a javaslata alapján

19,948.700 lei fedezettel,
20,070.200 lei szükséglettel,

tehát

121.500 lei hiánnyal jóváhagyni kéri.

Közgyűlésünk az egyházkerületi pénztár 1929. évi költségvetését elfogadja s annak keretein belül való gazdálkodásra az Igazgatótanácsot felhatalmazza

62. Olvastatik az Igazgatótanácsnak 5966—1928. VI. sz. előterjesztése, melyben a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának javaslata alapján az Erdélyi Egyházkerület Nyugdíj és Özvegy- Árva Gyámintézetének 1927. évi számadását 24,861.235 lei 20 bani készpénzzel 100.000 lei n. é. értékpapírral és 3,249.376 lei 14 bani hátralékos díjjal, ezek számbavétele mellett tehát 28,210.611 lei 34 bani tartalékkal elfogadásra ajánl azzal, hogy az 1927. évi számadás a Nyugdíjintézeti jelentéssel együtt az egyházkerületi közgyűlési képviselőknek, kollégiumoknak és egyházközségeknek megküldetett.

Közgyűlésünk a Nyugdíjintézet és Özvegy- Árva Gyámintézet 1927. évi számadását jóváhagyja, megadván a szokásos felmentést a számadásra kötelezetteknek a fenntartandók fenntartása mellett.

63. Olvastatik az Igazgatótanácsnak 11.870—1927. VI. számú előterjesztése, melyben az erdélyi Református Egyházkerület Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának javaslata alapján kéri a Méltóságos és Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlést, hogy a Nyugdíj és Özvegy- Árva Gyámintézet 1928. évi költségelőirányzatát

9,754.424 lei bevétellel

4,625.285 lei kiadással

tehát

5,129.139 lei tőkésítési tartalékkal hagyja jóvá.

Közgyűlésünk az Erdélyi Református Egyházkerület Nyugdíj- és Özvegy Árva Gyámintézetének 1928. évi költségvetését jóváhagyja s annak keretein belül való gazdálkodásra a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságát felhatalmazza.

64. Olvastatik az Igazgatótanácsnak 10.929—1922. VI. számú előterjesztése, melyben az Erdélyi Református Egyházkerület Nyugdíjintézetének javaslata alapján kéri a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlést, hogy a Nyugdíj- és Özvegy Árva Gyámintézetének 1929. évi költségelőirányzatát

9,336.000 lei bevétellel

6,340.000 lei kiadással

tehát

2,996.000 lei tőkésítési tartalékkal hagyja jóvá.

Közgyűlésünk az Erdélyi Református Egyházkerület Nyugdíj- és Özvegy Árva Gyámintézetének 1929. évi költségvetését jóváhagyja s annak keretein belül való gazdálkodásra a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságát felhatalmazza.

65. Az Igazgatótanács 11615—1928. szám alatt jelenti, hogy a múlt évi egyházkerületi közgyűlés 19. sz. határozatával reáruházott jog alapján az igazgatótanács 1927. október 13-i ülésében a leánygimnáziumhoz beadott kérésük alapján végleges rendes tanárokkul megválasztotta:

1. Husz Ödön természetrajz—földrajzszakos tanár aát 1922. szeptember 1-i hatállyal (gradáciára jogosult 1902. szept. 1.).

2. Dr. Kántor Lajos román, latin és görög szakos tanár aát 1922. szeptember 1-i hatállyal (gradáciára jogosult 1918. szept. 1.).

3. Rakuscinecz Ilona nyelv-történettudományi szakcsoportú tanárnőt 1921. szeptember 1-i hatállyal (gradáciára jogosult 1920. szeptember 1.)

4. Tóth Mária magyar—német szakos tanárnőt 1927. szeptember 1-i hatállyal (gradáciára jogosult 1923. szeptember 1.)

A kapott felhatalmazás alapján igazgatótanácsunk igazgató-nővé az első félciklusra özv. Báthoryné Straub Jolán tanárnőt, gazdasági felügyelővé Husz Ödön tb. igazgató aát nevezte ki.

Egyházkerületi közgyűlésünk a tett intézkedéseket jóváhagyó tudomásul veszi s nevezetteket végleges minőségükben szívesen üdvözli.

66. Az igazgatótanács 10.993—28. sz. a. jelenti, hogy 1928. március 22-i ülésében 2669. sz. határozatával — támaszkodva az 1918. évi egyházkerületi közgyűlés 40. jkvsz. határozatára — tárgyalván a székelyudvarhelyi kollégium előljáróságának 204. sz. határozatát, dr. Lévy Lajos h. tanár aát 1928. április 1-i hatállyal a székelyudvarhelyi tanítónőképzőintézethez meghívta rendes tanáru.

Egyházkerületi közgyűlésünk az Igazgatótanács bejelentését tudomásul veszi, dr. Lévy Lajos rendes tanár aát szívesen üdvözli és református tanügyünk érdekében kifejtendő munkásságára Isten gazdag áldását kéri.

Biró Lajos esperes aggodalmát fejezi ki, hogy a meghívási szabályzat megalkotása óta a tanárválasztás joga úgyszólván teljesen kiesett az egyházkerületi közgyűlés keretéből.

Dr. Illés Gyula előadó tanácsos rámutat arra, hogy a háború alatt a kollégiumok rendes tanári tanszéket nem töltöttek be, ezért több érdemes és hosszú szolgálatú helyettes tanár volt intézetünk-nél, akikkel szemben erkölcsi kötelezettségét róttá le a kollégium a meghívással. Különben is a tanszékre való pályázat kihirdetése újabban kevés sikerrel járna, úgy, hogy természetes, hogy ilyen úton igyekeznek a kollégiumok az arra való helyettes tanárokat maguknak megnyerni.

67. Olvassatik az Igazgatótanács 11.846—928. sz. előterjesztése, melyben jelenti, hogy 10.967—27. sz. határozatával — támaszkodva az egyházkerületi közgyűlés 40—1918. jkvsz. határozatára, — tárgyalván a kolozsvári kollégium előljáróságának 561—27. sz.

határozatát, méltányolván az ott felhozott indokokat a kollégium rendes tanárául meghívta 1927. december 1-i hatállyal Konez Rudolf latin—görög—francia—történelem szakos helyettes tanárt.

Egyházkerületi közgyűlésünk az Igazgatótanács intézkedését tudomásul veszi, Konez Rudolf aát egyházkerületünk rendes tanárai között szívesen üdvözli és fontos munkájára Isten áldását kéri.

68. Az Igazgatótanács 10.991 sz. a. jelenti, hogy április havi ülésében 3930. sz. határozatával, — támaszkodva az 1918. évi egyházkerületi közgyűlés 40. jkvsz. határozatára — tárgyalás alá vette a leányfőgimnázium előljáróságának 141. sz. határozatát, mellyel rendes tanáruul meghívta özv. Báthory Józsefné, Sraub Jolán mathemateka-fizika szakos tanárnőt.

Igazgatótanácsunk megállapítván az eljárás szabályos voltát, s 1928. február 1-i hatállyal a meghívást megerősítette.

Egyházkerületi közgyűlésünk az Igazgatótanács bejelentését tudomásul veszi s Báthory Józsefné tanárnőt — aki mint igazgatónő már eddig is igen értékes szolgálatot tett anyaszentegyházunknak — végleges minőségében szívesen köszönti.

69. Olvastatik az Igazgatótanács 11.852—928. sz. előterjesztése, melyben jelenti, hogy 11.657—28. sz. határozatával a Székely-Mikó kollégium előljáróságának 194—1927. sz. határozatát jóváhagyva, a 40—1918. sz. egyházkerületi határozat alapján nevezett kollégiumhoz 1927. július 1-i hatállyal meghívta dr. Konsza Samu helyettes tanár aát, aki már lé. évet töltött, mint helyettes tanár egyházkerületünk szolgálatában.

Egyházkerületi közgyűlésünk a bejelentést tudomásul veszi és dr. Konsza Samu aát rendes tanári minőségében szívesen üdvözli.

70. Volloncs Miklós esperes beterjeszti az Igazgatótanács közigazgatási és vagyoniügyi jelentésének megvizsgálására kiküldött bizottság következő jelentését:

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

A Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés 9. b.—1927. számú határozatával az Igazgatótanács közigazgatási és va-

gyonügyi jelentésének megvizsgálására kiküldött bizottság nevében van szerencsénk az alábbi jelentést tenni:

Bizottságunknak sokkal rövidebb idő állott rendelkezésére, semhogy e több napot igénylő vizsgálatot és ennek eredményét feltüntető jelentését elkészíthette volna úgy, amint azt mi óhajtottuk. Hiszen mindannyian a hét folyamán két-három nappal a közgyűlés előtt vettük kézhez ezt a jelentést, amelynek alapján dolgozhattunk volna. Azért jelentésünket mindjárt azzal a javaslattal kezdjük, hogy jövőre méltóztassék az Egyházkerületi Közgyűlés úgy intézkedni, hogy az Igazgatótanács jelentésének megvizsgálendő része az illetékes bizottságok — „jelen esetben a vagyoni bizottság elnökének és tagjainak“ — oly időben bocsátassék rendelkezésére, hogy az ügyek megvizsgálására és a bizottság tagjainak összehívására az Elnöknek legalább 8 napja legyen a közgyűlés előtt.

Ezek előre bocsátása után jelentésünk a következő:

1. A közigazgatási részhez. Az Igazgatótanács 16 hónapi működéséről 1927. június 24-től 1928. november 1-ig terjedő idő összes eseményeit öleli fel a jelentés. A bevezető részben megemlékezik a jelentés a román kir. törvényhozásnak két reánk nézve sérelmes törvényalkotásáról, nevezetesen a vallásügyi és középfokú oktatásügyi törvényekről. Bizottságunk kéri az Egyházkerületi Közgyűlést, méltóztassék utasítani az Igazgatótanácsot, hogy az államkormányzatban beállott változás esetleg reánk nézve kedvező alkalmát használja fel arra, hogy az említett törvények sérelmes §§-ait ha megváltoztathatók nem volnának is, legalább a végrehajtásukra kiadandó utasítások megfelelő enyhítéseket tartalmazzanak. Egyebekben a jelentést közigazgatási részének személyi és tárgyi vontkozású tételeiről bizottságunk nem kívánja fárasztani a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés figyelmét, hiszen azok már a főt. Püspök úr és a többi bizottságok jelentése során a Közgyűlés előtt megfordultak, vagy megfordulnak. Csupán a kerületi titkári állás jelenlegi betöltése tárgyában elfoglalt álláspont helyességét emeljük ki, hogy t. i. ez a kérdés függőben hagyatik addig, amíg a zsinat törvény által nem intézkedik annak betöltése felől. Kérjük a Közgyűlést, vegye jóváhagyó tudomásul a Püspök úr azonos eljárását a Királyhágómelléki egyházkerület Elnökségével dr. Gyenge-János ref. lelkészi jellegének megvonása tárgyában. Szintén javasoljuk a kerületi Közgyűlésnek azt is, hogy vegye tudomásul dr. Sárkány Lajos

elnökhelyettes aa munkakörének püspökhelyettes aára átruházását.

Nem mulaszthatjuk el azonban azt, hogy mi is ne javasoljuk részben megfáradott kidölt érdemes tisztviselők hűséges munkájának jegyzőkönyvi megörökítését. Nevezetesen előbb említett dr. Sárkány Lajos igazgatótanácsos, elnökhelyettes és Kilyén Sándor irodavezető aainak munkája feletti elismerésének jegyzőkönyvi kifejezését nyilvánítsa a kerületi Közgyűlés.

Tudomásul vételét javasoljuk az Igazgatótanács azon intézkedésének, amelyben egy tanügyi felügyelői állás betöltését, amelyet 77—1921. számú kerületi közgyűlési határozat kontemplált, későbbi időre halasztja. A jelentésnek az irodai ügyvitelről a hitélet elmélyítéséről és a testvérfelekezetek közötti viszony ápolásáról szóló részeit kérjük jóváhagyólag tudomásul venni.

Méltóztassék utasítani az Igazgatótanácsot, hogy az egyházmegyei tanács határozatai ellen beadott felebbezéseket utasítsa az egyházmegyei Közgyűléshez.

*

A) Jelentés vagyoniügyi részéhez: A jelentés vagyoniügyi részei az 1927. évi egyházkerületi számadáshoz kapcsolódnak és 11 számlán tüntetik fel a kerület 1927. évi vagyoni állapotát.

1. Ingatlan számláján lényegesebb változás a leánygimnázium építésének befejezése és a Király-utcai 53. számú háznak megvásárlása. Mindakettő helyes és szükséges intézkedés volt.

2. Értékpapír számláján 1927. december 31-én 1,256.299 lei szerepel. Észrevétel nélkül javasoljuk tudomásul venni.

3. Az Önbiztosítási alap számlája 1,531.860 lei készpénzzel zárt ugyancsak ezen idő alatt. Bizottságunk ennél a számlánál javasolja, hogy a jövő évtől kezdve viszont biztosítással igyekezzék az Igazgatótanács a felelősséget, illetve az intézményre háruló terheket és esetleges veszélyeket csökkenteni vagy elhárítani. Egyben kérjük utasítani az Igazgatótanácsot arra is, hogy a gyűléseket hívja fel épületeiknek a való értéket megközelítő értékig leendő biztosítására.

4. A Belmissziói

5. A Betétszámla tételei észrevétel nélkül elfogadásra ajánlatik. Ügyszintén

6. Az Iratterjesztési számla is.

7. Kongrua előlegek csak esperesileg láttamozott nyugta ellenében adhatók. Kölcsönök szintén csak úgy, hogy a fél által

adandó kötlevel a kongrua terhére szintén esperesileg láttamoztassák, hogy az egyházi tartozások levonására az esperes megfelelő intézkedéseket tegyen.

8. Kölcsön számlánk 10,000.000 millió kihelyezett tőkéről tétetik említés azzal, hogy az egyházak a kamatfizetésekkel kése delmeskednek. Bár tudjuk, hogy az egyházaknál kihelyezett pénzek nem veszendők, mégis kérjük legalább a kamatok pontos beszedésére megfelelő intézkedések bevezetését.

9. Utiköltség számlán 1927-ben 418.985 lei adatott ki. Sajnálattal azt halljuk, hogy ezen összeg sem fedezi ezen számla tényleges szükségletét.

10. Egyetemes adó számlánál bizottságunk javaslata, amint azt különben eddig is tette, újból szorgalmazza az Igazgatótanács az iskolai államsegélyt, mert enélkül azoknak vagyoni ügyei közmegnyugvásra megoldhatók nem lesznek.

B) Az Egyházkerület 1928. évi költségvetés 4. pontjához javaslatunk az, hogy a Református Szemle előfizetési díja hagyassék meg 400 leiben, mert a gyülekezetek költségvetése a tervezett 600 leies előfizetési díjat a sok másnemű köztartozás miatt nem bírja meg. Ha ez másképpen nem volna kivihető inkább ne hetenként, hanem 10 naponként jelentessük meg a Szemlét és szüntessük be a dupla példányszámokat. Ugyanezen tétel 8. pontjánál javasoljuk, hogy b. e. Nagy Károly püspök úr síremléke legkésőbb a jövő év tavaszán felállíttassék. Tartozik vele a kerület a nagy nevű főpásztor dicső emlékének.

C) Az 1929. évi költségvetés a fentivel csaknem azonos lévén észrevételeink erre nézve is ugyanazok.

1. **a)** Sajnálattal látjuk a jelentésből, hogy az egyházkerületi pénztár 1927. december 17-én az Egyesült Jelzalog Bank Részvénytársaság fizetéképtelenné válása folytán 246.256 lei veszteség érte, amelyből azonban számvevő aa megnyugtató jelentése szerint 30% valószínűleg megtérül.

b) Megnyugvással javasoljuk tudomásul venni, hogy a Közhazsnú Takarékpénztár Rt. likvidálása folytán a kerületi pénztárt fenyegető 1,887.000 lei veszteség elimináltatott. Mindössze csak ezen tőke folyó évi kamata veszhet esetleg el, de ezen veszteség a múlt években az említett intézet által fizetett többlet kamatokból szinte előre megtérült, illetve kifizettetett. E pontnál kérjük a Kerületi Közgyűlést, hogy hívja fel az Igazgatótanács figyelmét arra, miszerint az egyházaink és alkalmazottaik által

jegyzett 320.000 lei részvény értékét is a felszámolás rendjén lehetőleg biztosítsa, illetve téríthesse meg.

2. Minthogy a jelentésnek a szászvárosi kollégium eladása, református árvaház szervezése kérdésével a kerületi közgyűlés már kimerítően foglalkozott, mi nem fárasztjuk vele, csupán azt javasoljuk, hogy az eladás fájdalommal vétessék tudomásul.

A marosvásárhelyi Szanatóriummal kapcsolatban ágyalapítványok tétele a kolozsvári leánygimnázium és Szeretetház építéseinek 6,000.000 lei költséggel való befejezése örvendetes tudomásul szolgál. Megnyugtató és örvendetes a Jelentésnek az a része is, amely a jótékonycélú adományokat sorolja fel. Javasoljuk, hogy a kerületi közgyűlés a Jelentésben említett adományozóknak mondjon köszönetet.

Jelentékeny rész van szentelve a Jelentésben az agrár kisajátítások ügyének is, midőn arról számol be, hogy a régi sérelmekhez újabbak sorakoztak, köztük pl. azzal az esettel, hogy a főtiszteletű Püspök úrnak adott 100 holdnyi különben értéktelen ingatlanból $23\frac{1}{2}$ holdat visszavett a kolozsvári agronom és a școala normalának adományozta, valamint azzal, hogy a lécfalvi református felekezeti iskola állami iskolának sajátított ki, jöllehet ott az állami iskolának semminemű működő szerve nincs. Fentiek alapján bizottságunknak a következő határozatai vannak:

1. Az egyházkerületi közgyűlés kimondja, hogy a bizottságok elnökeinek és tagjainak az Igazgatótanács Jelentése olyan időben küldetik meg, hogy annak vételéről legalább 8 nap legyen az ügyek megvizsgálására rendelkezésükre.

2. Az Igazgatótanács nyugalomba vonult hű munkásainak, dr. Sárkány Lajos és Kilyén Sándor aának érdeme kerületi közgyűlés Jegyzőkönyvében megörökítettik.

3. Az egytetemes egyházi adózás, illetve az iskolák vagyoni ügyeinek rendezésére, ismételten államsegélyért folyamodik, valamint kérelmezi azt is, hogy a közigazgatási úton elvett iskolaépületek közigazgatási úton adassanak vissza.

4. A Református Szemle előfizetési díját az egyházkerületi közgyűlés jövőre is 400 leiben állapítja meg.

5. Főtiszteletű Nagy Károly b. e. püspök úr síremlékének legkésőbb a jövő év tavaszán felállítását elhatározza.

6. Jótékonycélú nagyobb adományokért a jelentésben említett egyéneknek köszönetet nyilvánít s mindezeknek végrehajtásával az Elnökséget, illetve az Igazgatótanácsot megbízza.

Minthogy bizottságunk egyebekben a Jelentésből azt látja,

hogy az Igazgatótanács illetékes tényezői az egyházkerület vagyona felett kellő éberséggel őrködnek s minden esetleges veszteséget idejében elhárítani igyekeznek a Jelentésnek úgy a közgazgatási, mint vagyoni részét fentti javaslatainkkal együtt elfogadásra ajánlja és indítványozza, hogy egyházkerületi közgyűlésünk az Igazgatótanácsnak fejezze ki hálás köszönetét.

Kolozsvár, 1928. november 24.

**Vollones Miklós,
Kovács Károly.**

71. Kiss Lajos a szavazatszedő bizottság elnöke jelenti, hogy a ma d. u. elrendelt választás alkalmából a vallástanár képesítő bizottsági 2 tagsági-helyre beadatott összesen 45 szavazat, amelyekből nyert Dóczy Ferenc 44 szavazatot, Kovács Benedek 42 szavazatot, Székely János 2. Szász Béla 1 és Járay István 1 szavazatot.

Elnök a választások eredményeként Dóczy Ferenc és Kovács Benedek aat a vallástanár képesítő bizottság tagjaiul 1928—1933. évi ciklusra megválasztottaknak jelenti ki.

72. Hegedüs Zsigmond bemutatja a tanügyi jelentés megvizsgálásáról szóló következő jelentését:

Főtiszteletű egyházkerületi Közgyűlés!

A megelőző egyházkerületi közgyűléstől nyert megbízatásunk alapján megvizsgáltuk a méltóságos Igazgatótanács 1927. június 1-től 1928. november 1-ig szóló jelentésének az 1926/27—1927/28. iskolai évekre vonatkozó tanügyi részét.

Bizottságunk örömmel állapítja meg, hogy a mult évi bizottsági jelentés azon óhaja, miszerint a szeretetházakról szóló jelentésbe a brassói szeretetház is vétessék fel, foganatosított. Megállapította azt is, hogy a tanügyi jelentés nemcsak a lefolyt két iskolai év történetének lelkiismeretességgel és a különböző fajtájú iskoláink statisztikai adatainak külön fejezetekben, könnyen áttekinthető formában való felsorolását tünteti fel, hanem reámutat olyan feladatokra is, melyek sürgős megoldásra várnak, sőt konkrét javaslatokat is terjeszt a főtiszteletű közgyűlés elé.

Bár bizottságunk nem akar foglalkozni a súlyos sérelmek óriási sorozatával, melyek feltétlen orvoslásra szorulnak, tekintet-

tel a kormányváltoztatásra és a kormány azon ígéretére, hogy mindenben a gyulafehérvári határozatok értelmében fog eljárni, helyén valónak látja a jelentés keretében is hangsúlyozni azt, hogy felekezeti tanügyünk jövője biztosítható legyen, — összes iskoláink nyilvánossági jogának és az államsegély megadásának érdekében a megfelelő intézkedések megtétesse.

Jelentésünkkel kapcsolatban javaslatainkat a következőkben terjesztjük a főtiszteletű közgyűlés elé:

1. Méltóztassék az Igazgatótanács tanügyi jelentését jóváhagyó tudomásul venni.

2. A tanügyi jelentésnek a jövőben történő összeállítására nézve tisztelettel a következő óhajításainkat terjesztjük elő:

a) Vétessék fel a tanügyi jelentésbe a tanárkarok együttes statisztikája is, külön feltüntetve abban a nem református és nem magyar óraadók számát.

b) Ölelje fel a jelentés a tanulók előmenetelének számszerű és percentuális statisztikáját, hogy a különböző intézetek évvégi eredményeinek összehasonlítása könnyen eszközölhető legyen.

c) A bakkalaureátusi vizsgálatra vonatkozó statisztikák egy-egy alapelv szerint, egyformán, a számok és a százalék feltüntetésével készíttessenek, hogy a különböző intézetek között ebből a szempontból is könnyen meg lehessen tenni az összehasonlítást. Ugyanezen célból a vizsga szakok szerinti kimutatáson kívül, mindenik iskolai évre vonatkozóan, mindkét vizsgaszak eredményét összefoglaló kimutatás is készíttessék, továbbá, hogy e statisztikák ne a középiskolák általános fejezete alatt, hanem a liceumok alfejezet alatt tüntessenek fel.

d) Az egyházkerületi vizsgálóbizottságok vizsgálati eredményének érdemben való felsorolását is óhajtaná bizottságunk felvenni — bármily röviden is — a tanügyi jelentésbe, hogy így az egyházkerületi közgyűlés is tudomást szerezhessen azok eredményeiről, másrészt okulásul is szolgálhatna a többi hasonló irányú intézmények működésénél.

3. A tanító és tanítóképző intézetnél a méltóságos Igazgatótanács által létesített 5—5 drb egyenként 10.000 leies ösztöndíj létesítése bár jelentős lépés a tanítóképzés intenzívebb fejlesztése érdekében, bizottságunk szükségesnek látja ezen ösztöndíjnak egyelőre 10—15-re való felemelését, mert azok létesítése által egyházkerületünk szegénysorsú, de jobb előmenetelű tanulói eleme is mintegy versenyezve terelődik a tanítói pálya felé és így egyházkerületünk azon eminens érdeke, hogy felekezeti iskoláinkhoz

mindenkor kiváló tanítók kerülhessenek közvetve is elősegítve lenne; bizottságunk semmit sem tart a jelenlegi viszonyok között fontosabbnak, mint minél műveltebb és lelkesebb tanítói seregnek a kiképzését. Mert elvész az a nép, kihal az a faj, amelynek érdekeit nem védi és nem tartja fenn egy bárminő áldozatra is kész tanítói kar.

4. Fejezze ki a méltóságos egyházkerületi közgyűlés hálás köszönetét és teljes elismerését főtiszteletű Püspök aának és a mélt. Igazgatótanácsnak iskoláink megtartása és fejlesztése érdekében kifejtett fáradhatatlan és eredményes munkásságáért, egyben fejezze ki elismerő köszönetét tanügyi előadó tanácsos aának a tanügyi jelentés lelkiismeretes gondosságú összeállításáért.

73. Hegyi Péter aa a következő jelentést teszi az igazgatótanács iroda és ügykezelés megvizsgálásáról:

Jegyzőkönyv, felvétel Kolozsváron 1928. november 23-án az igazgatótanács iroda és ügykezelés és az egyházkerületi levéltár vizsgálata alkalmából tartott bizottsági ülésből.

Jelen vannak: Hegyi Péter udvarhelyi ref. egyházmegyei esperes, elnök, Nagy Sándor zilahi tanár és Kovács Károly gyulafehérvári esperes bizottsági tagok.

1. Hegyi Péter elnök előadja, hogy az igazgatótanács iroda és ügykezelés és az egyházkerületi levéltár megvizsgálására kiküldött bizottsága elnöke: Kovács László dési egyházmegyei esperes és Máthé Sándor bizottsági tag távol lévén: a bizottság — a főtiszteletű és méltóságos Püspök úr szóbeli intézkedése folytán — Hegyi Péter esperes elnöklete alatt Nagy Sándor tanár és Kovács Károly esperes, bizottsági tagokból alakul meg.

2. A bizottsági vizsgálat során, mely az 1927. augusztus 12-től 1928. november 1-ig (az igazgatótanács iroda és ügykezelésről készült jelentés elkészültéig) terjedő igazgatótanács iroda és ügykezelésre terjedt ki, megállapított:

a) iktatóra érkezett 1927. augusztus 11-től 1927. december 31-ig 7480, 1928. január 1-től 1928. október 3-ig 10.987, összesen: 18.467 ügydarab. Ebből az I. ügyosztály, melynek Péter Károly titkár 1927. október 29-ig volt a vezetője, elintézett 390 ügydarabot. Ez időtől kezdve az I. ügyosztály ügydarabjai is a többi ügyosztályok között osztattak ki az igazgatótanács által megállapított munkabeosztás szerint és azok előadó tanácsosai által végeztettek.

Elintézésre került, illetve kiosztatott az Almási Samu előadó tanácsos vezetése alatt álló II. ügyosztálynak 628, az Illés Gyula dr. által vezetett III. ügyosztálynak 5654, a dr. Darkó Ákos tanácsos által vezetett IV. ügyosztálynak 1719, az V. ügyosztálynak, melynek ügyeit Mester Mihály előadótanácsos és Horváth Lajos számvevő intézi 8970 és a Mester Mihály vezetése alatt álló VI. ügyosztálynak 636 ügydarab.

Az 1927-ben beérkezett ügydarabok közül az I., II., III., V. és VI. ügyosztály a kiosztott ügydarabokat mind elintézte. Elintézetlen ügydarabja az 1927. évről csak a IV. ügyosztálynak van és azok száma is csupán 6.

Az 1928. évben iktatóra érkezett ügydarabokat az illető ügyosztályok szorgalmasan feldolgozták; elintézetlen a II. ügyosztálynál csupán 3, a III-nál szintén 3, a IV-nél 24, az V-nél 14, a VI-nál 16, összesen 60 ügydarab. Ez elintézetlen ügydarabok ellátása is előkészítetett s nagyrészüknek a végleges elintézése csak az elnökségi hozzájárulást, esetleg az igazgatótanácsi ülés döntését várja.

2. Konstatáltatott, hogy az alkalmazottak sorában több változás történt az eltelt 15 hónap alatt:

Péter Károly előadótanácsos, az I. ügyosztály vezetője egyházkerületi titkár, aki kiváló adminisztráló tehetséggel és nagy egyházi ismerettel és tudással két évtizedet meghaladó időn át odaadó buzgósággal és nagy hűséggel intézte nagyfontosságú ügykörét 1927. október 29-én váratlan elhalt. Az Igazgatótanács az ő munkakörét egyelőre az elnökhelyettes ehker. főjegyzőre és a négy előadótanácsosra bízta.

Dr. Sárkány Lajos elnökhelyettes, aki négy évtizeden át az egyházkerület ügyeinek intézésében majdnem minden téren, példaadó önfeláldozással, kiváló szakértelemmel és odaadó buzgósággal híven munkált, a jelen év április 1-én nyugalomba vonult s munkakörének ellátását az Igazgatótanács Vásárhelyi János egyházkerületi főjegyzőre bízta.

Nyugalomba vonult 47 évi szolgálat után Kilyén Sándor irodavezető is 1928. május 1-én. A példátlanul odaadó buzgósággal, kiváló szorgalommal és nagy pontossággal végzett munkaköre ellátására előbb Horváth Lajos számvevő és Török Gizella gépíró nyert megbízást, most pedig e tiszt teendőit Török Gizella látja el.

Az irodai teendők ellátására az eddigi kiváló munkaerők mellé ez év folyamán alkalmazott Maksay Vilma és Simó Gabriella.

Úgy az elnökhelyettes, mint az előadótanácsosok, nemkülönben az irodaszemélyzet tagjai teljes rátermettséggel, kiváló hozzáértéssel és ernyedetlen kitartással végzik teendőit; ennek eredményeképpen elismerésre méltó pontosságot és szép rendet találunk úgy az egyes ügyosztályoknál, mind általában az egész igazgatótanácsi ügykezelésben.

3. A levéltár megvizsgálásánál a legszebb rend és a lehető legnagyobb pontosság észleltetett; ami a levéltárosnő nagy gyakorlati készségéről, kiváló szakértelméről s amellet buzgósággal, odaadással és elismerésre méltó szorgalommal teljesített hű munkásságáról tesz bizonyosságot.

A levéltár 1700 év előtti iratai ma sincsenek még elrendezve. E munka elvégzésére azonban a jelenlegi személyzet elégtelen s a levéltári helyiség kicsi és alkalmatlan.

4. Az igazgatótanács, azon idő alatt, melyre a vizsgálat kiterjedt, 9 ülést tartott s ez ülésein összesen 638 ügyet intézett el.

Az ülésekről felvett jegyzőkönyvek rendben vannak. A hozott határozatok — végrehajtás végett — azonnal kiadattak, részben a kerületi közgyűlés elé való terjeszthetés végett, kellőleg előkészítettek.

5. A bizottság vizsgálata rendjén kétségtelen meggyőződést nyert arról, hogy a levéltár helyisége szűk és alkalmatlan, az irodaszemélyzet részére csak egyetlen szoba áll rendelkezésre, amely a zsúfoltan odahelyezett levéltári szekrények és egymásmellé sűrűn sorakoztatott íróasztalok miatt még a szabad mozgást is a személyzet részére kizárja s így rendeltetésének éppen nem felel meg; az előadótanácsosok irodahelyiségeinek a beosztása célszerűtlen, mert egyik-másik helyiség megközelítése lehetetlen anélkül, hogy a többi helyiségben dolgozókat munkájukban az átjárás meg ne zavarná és végül az ügyeik személyes intézésére érkező ügyfeleknek, kik naponta feles számmal jelentkeznek, nem áll rendelkezésre egy alkalmas várakozó terem s ami szintén elkerülhetetlennek látszik, a személyes tárgyalások elintézhete végett nincs egy fogadó helyiség.

E hiányok elosztatása a tisztviselők nyugodt munkáját s mindinkább szaporodó forgalomnak a rendes lebonyolítását volna hivatott szolgálni.

A bizottság e jegyzőkönyv beterjesztése rendjén javaslatot tesz arra, hogy a jegyzőkönyvben konstatált szükségek és hiányok lehető elenyésztetéséről való gondoskodásra az Igazgatótanács hívassék fel, továbbá, hogy az elhunyt hű munkás emléke, vala-

mint a nyugalmobavonultak iránti hálás elismerés ez alkalomból is örökíttessék meg, illetve juttatassék kifejezésre s az elnökhelyettes főjegyzőnek, az egyes ügyosztályok vezetőinek és az egész irodaszemélyzetnek őszinte elismerés és hálás köszönet mondassék.

74. Vásárhelyi János aa a testvéregyházkerület jkvének átvizsgálásáról a következő jelentést teszi:

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

A testvéregyházkerület jegyzőkönyveinek átvizsgálására kiküldött bizottság nevében jelentem, hogy a bizottság áttanulmányozta a királyhágómelléki ref. egyházkerület 1927. december hó 13. és 14. napjain Nagyváradon tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyvét és abban az alábbi, az erdélyi ref. egyházkerület ügyeivel kapcsolatos említésreméltó határozatokat találta:

1. Hálásan vette tudomásul a bizottság, hogy a közgyűlés 105. jkvi szám alatt meleg és résztvevő szavakkal állított emléket gróf Bethlen Ödönnek, egyházkerületünk elhunyt főgondnokának.

2. Az erdélyi ref. egyházkerület lelkészképzési szabályzatának tárgyalásával kapcsolatban kimondotta a királyhágómelléki egyh. ker. közgyűlése, hogy felvilágosítást kér az erdélyi kerulettől, vajjon a theol. fakultásra való beiratkozáshoz megkívánt középiskolai liceumi végzettség alatt csak a 8. oszt. eredményes elvégzését vagy a baccalaureátusi vizsga sikeres letételét kell-e érteni, — kéri továbbá annak részletes megállapítását, hogy a lelkészi pályára lépő ifjakknál a felvételi orvosi vizsgálatkor és a zenei hallás megvizsgálásakor milyen fogyatkozások számíttatnak akadályúl? Megkérdi továbbá, hogy a kolozsvári theológián végző királyhágómelléki ifjakra nézve kötelező-e, hogy miként az erdélyi ifjak, ők is két esztendeig az erdélyi egyházkerület területén szolgáljanak?

Bizottságunk megállapította, hogy a fenti kérdésekre nézve Sulyok István püspök és Csernák Béla főjegyző urak kolozsvári látogatásuk alkalmával a kolozsvári theol. fak. igazgatójától személyesen is informálódtak.

3. Az erdélyi egyházkerület Igazgatótanácsa a theol. fakultás fenntartási költségeihez való hozzájárulását évi 100.000 lei folyósítását kérte a királyhágómelléki egyházkerulettől. A közgyűlés felkérte főtiszteletű Sulyok István püspök urat, hogy ez ügyben Igazgatótanácsunkkal folytasson további tárgyalásokat.

Bizottságunk megállapította, hogy a tárgyalások folyamatban vannak még ma is s az ügy abban a stádiumban áll, hogy bár a királyhágómelléki egyhker. elismeri és hálásan köszöni a kolozsvári theologia szolgálatait, a fenntartási hozzájárulás fizetését nem vállalja. Az 1927. évre ugyan felajánlott 30.000 leit, de a f. évre még ez sem történt meg. A theol fakultás előjárósága állandó napirendren tartja az ügyet.

4. 118. jkvi szám alatt a királyhágómelléki egyházkerület közgyűlése kimondotta, hogy az összeülendő zsinattól elvárja az Egyházi Törvények revíziója alkalmával a két egyházkerület közötti egység kidomborítását az I. t. c. kapcsán.

Az 1927. dec. 13—14-i jegyzőkönyv több az erd. ref. egyházkerületre vonatkozó határozatot, amely különösebb intézkedést kívánna, — nem tartalmaz.

Tudomása van Bizottságunknak arról, hogy a királyhágómelléki egyházkerület 1928. év nyarán is tartott közgyűlést, ennek jegyzőkönyve azonban egyházkerületünkhöz nem küldetett meg.

Mély tisztelettel kérem a Főtisztelető és Méltóságos Egyházkerületi közgyűléstől a jelentés tudomásul vételét.

Cluj-Kolozsvár, 1928. nov. 26.

Vásárhelyi, elnök.

75. Dr. Szöllösy János a vagyonvizsgálatról a következő jelentést teszi:

Jegyzőkönyv, felvétellett Kolozsváron 1928. november 23-án az Erdélyi Református Egyházkerület számvizsgáló és a vagyonkezelést ellenőrző bizottságának üléséről.

Jelen vannak: Dr. Szöllösy János, a bizottság elnöke, Dóczy Ferenc, Szabó András, Nagy Endre, Hegyi Péter, Horváth Pál, Sándor Ferenc, dr. Vékás Lajos, Koncz Ferenc, Bodrogi János

bizottsági tagok továbbá Mester Mihály gazdasági tanácsos előadó, Benedek Mária pénztáros és Keresztes József könyvelő.

Elnök a megjelent tagokat üdvözi és a jegyzőkönyv vezetésére Bodrogi János biz. tagot kérve fel, az ülést megnyitja.

1. Mester Mihály gazdasági tanácsos előterjeszti és részletesen ismerteti az egyházkerület 1928. évi költségelőirányzatát.

Bizottság a költségvetés tételeit az előző évi számadás tételeivel összevetve azokat helyeseknek, megfelelőeknek találja és ezek alapján az átvizsgált 1928. évi költségvetést

14,367.838 lei fedezettel
 14,362.200 lei szükséglettel
 —————
 5.638 lei felesleggel

és így a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésnek elfogadásra ajánlja.

Megállapítja a bizottság, hogy a jövedelmek között szerepel 1,300.000 lei összegben az egyháznak kölcsönadott tőkék utáni kamat, ami ténylegesen nem folyik be és amit a kerület saját tőkéiből előlegez. Félős, hogy ezen kamatok nem folynak soha be és a kerület vagyona ily módon csökkeni fog.

2. Mester Mihály gazdasági tanácsos előadó. előterjeszti és részletesen ismerteti az egyházkerület 1929. évi költségelőirányzatát. — Bizottság a költségvetés tételeit az 1927. évi számadás tételeivel összevetve azokat helyeseeknek, megfelelőeknek találja és ezek alapján az átvizsgált 1929. évi költségvetést

19,948.700 lei fedezettel
 20,070.200 lei szükséglettel

—————
 121.500 lei pénzhiánnyal

és így a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésnek elfogadásra ajánlja.

3. Előterjesztetik az egyházkerület 1927. évi számadása.

Bizottság átvizsgálta a főkönyvet, a főkönyv kivonatait, az utalványokat, nyugtákat. Megállapította, hogy a számadás tételei a főkönyvvel egyeznek, a számlakivonatok egyeznek, a kiadások nyugtákkal, a bevételek ellen nyugtákkal igazolva vannak és az egyes utalványok az igazgatótanácsi intézkedéseken alapulnak.

Megállapította, hogy a számadás kiadási és bevételi tételei néhány eltéréstől eltekintve a költségvetés keretein belül mozognak.

Bizottság megállapította, hogy a számadás szerint az egyházkerület vagyona 1927. évben lényeges változást nem szenvedett.

1927. évi számadási évre áthozatott 1926. évről veszteség

302.087 lei 50 bani

viszont 1928. számadási évre átvitetik veszteség az 1927. évről

305.783 lei 87 bani

úgy, hogy az 1927. évi vagyonsökkenés mindössze

3.696 lei 36 bani

amiben azonban 149.307 lei tőkeleírás is el van számolva.

A bizottság megállapítja, hogy a pénztár egész könyvvezetése különös csinnal, példás renddel és áttekinthetően történik.

A számadások az egyházkerület vagyoni állapotának gyorsan áttekinthető pontos, tükörképét adják.

A bizottság javasolja az 1927. évi számadás jóváhagyását, a pénztárnoknak a felmentvény megadását és a gazdasági osztály egész személyzetének a különös csinnal vezetett könyvelésért az elismerés kifejezését.

4. Átvizsgáltatott az értékpapír állomány, átnézettek a betéti könyvek és folyószámla kivonatok.

A vagyonerőtekek rendben találtak.

5. Lezárattott a pénztárnapló, amelynek egyenlege 1,192.627 lei 35 bani.

A készpénz hiánytalanul megtaláltatott.

6. A bizottság megvizsgálta az iratterjesztés ügykezelését, felülvizsgálta az 1927. évi december 31. napjáról felállított mérlegét és leltárát, valamint a hátralékosok kimutatását.

Az ügykezelés rendesnek, a mérleg és leltár helyesnek találtatott és megállapítatott, hogy a hátralékosok behajtása, illetve a kongruából való rendezése pontosan történik.

76. Fejér Pál aa jelenti:

Tisztelettel jelentem, hogy a kerületi közgyűlés által megtárgyalandó önálló indítvány nem tétetett, amiért bizottságunk jelentése nemleges.

Kérjük jelentésünk tudomásulvételét.

Kolozsvár, 1928. november hó 26.

A bizottság nevében:

Fejér Pál elnök.

77. Hegyi Péter aljegyző jelenti, hogy indítvány nem érkezett be.

Szolgál tudomásul.

78. Püspök aa, főgondnok aa bölcs munkájáért és tapintatos vezetéséért meleg köszönetét tolmácsolja.

Elnöklő főgondnok aa megköszöni az üdvözlést és buzgó összefogó munkára hívja fel a kerületi közgyűlés tagjait.

Szolgál tudomásul.

79. Olvassatik a jelen ötödik ülés jegyzőkönyve,
melyet a közgyűlés hitelesít.

80. A tárgysorozat kilévén merítve, elnöklő főgondnok aa
a gyűlést a tagok lelkes éljenzése mellett bezárja.

Gróf Teleki Arctur
egyházkerületi főgondnok, elnök.

Vásárhelyi János
egyhker. főjegyző, jegyző.

Journal of the American Medical Association

Published Weekly, except on Wednesdays

Subscription price, \$10.00 per annum in advance

Published by the American Medical Association

Copyright, 1934, by American Medical Association
Printed at the American Medical Association, 535 North Dearborn Street, Chicago, Ill.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Név- és tárgymutató.

I. Egyesekre vonatkozó határozatok.

	lkvi sz.
Almási Samu zsinati pót világi képviselővé választatik	18
Almási Samu a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának központi előadói póttagjává választatik	26
Antal Gyula a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának rendes tanítói tagjává választatik	26
Apáthy Árpád dr. zsinati világi pótképviselővé választatik	18
Ács Sándor a szászvárosi kollegium világi előljárósági tagjává választatik	43
Bajkó György zsinati pót lelkészi képviselővé választatik	18
Bánffy Dániel br. zsinati pót világi képviselővé választatik	18
Bánffy György gr. ehker. főgondnok lemondása	11
Bánffy Miklós dr. gróf egyházkerületi főgondnokra választatik	26
Báthory Józsefné. kolozsvári leánygimn. tanárnő meghívása	68
Bene Ferenc dr. a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának világi rendes tagjává választatik	26
Bene Ferenc dr. zsinati rendes világi képviselővé választatik	18
Bethlen Bálint gr. zsinati világi pótképviselővé választatik	18
Bethlen György dr. gróf egyházkerületi főgondnokra választatik	26
Bethlen György gr. zsinati rendes világi képviselővé választatik	18
Bethlen László gr. kolozsvári koll. főgondnokra választatik	41
Bethlen Ödön gr. ehker. főgondnok elhunya	10
Bokor Márton zsinati pót lelkészi képviselővé választatik	18
Csutak Vilmos főgimnáziumi zsinati rendes taggá választatik	18
Csutak Vilmos a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának tanári póttagjává választatik	26
Dávid György dr. zsinati pót lelkészi képviselővé választatik	18
Dóczy Ferenc főgimnáziumi zsinati pótképviselővé választatik	18
Dóczy Ferenc a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának rendes tanári tagjává választatik	26
Dóczy Ferenc Vallás tanárképesítő bizottsági rendes taggá választatik	71

Farkas Jenő zsinati rendes lelkészi képviselővé választatik . . .	18
Farkas Jenő az Iratterjesztési bizottság tagjává választatik . . .	26
Fejér Pál zsinati rendes lelkészi képviselővé választatik . . .	18
Fejes Áron a theologiai és tanítóképző intézeti zsinati póttaggá választatik	18
Felméri Sándor a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának tanítói póttagjává választatik	26
Ferencz Mihály Zsigmond dr. ehker. vagyoniügyi vizsgálóbizottsági taggá választatik	26
Ferencz Mihály Zsigmond dr. zsinati világi pótkepviseelővé választatik	18
Ferenczy Gábor a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának rendes tanítói tagjává választatik	26
Garda Kálmán dr. nagyenyedi koll. főgondnokává választatik	26
Garda Kálmán dr. Igazgatótanácsi világi póttaggá választatik	26
Garda Kálmán dr. zsinati világi képviselővé választatik	18
Garda Kálmán dr. a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának világi póttagjává választatik	26
Gazda Endre dr. a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának világi póttagjává választatik	26
Gazda Endre dr. zsinati pót világi képviselővé választatik	18
Gergely Ferenc a szászvárosi koll. lelkészi előljárósági tagjává választatik	43
Gönczy László a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának tanári póttagjává választatik	26
Gyárfás Pál dr. zsinati világi pótkepviseelővé választatik	18
Hegyi Péter zsinati rendes lelkészi képviselővé választatik	18
Hegyi Péter a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának lelkészi rendes tagjává választatik	26
Horváth Pál nagyenyedi ko.l. gondnokká választatik	32
Husz Ödön kolozsvári leánygimn. rendes tanárul megválasztása	65
Illés Gyula dr. zsinati világi rendes képviselővé választatik	18
Ilyés Géza dr. zsinati pótlelkészi képviselővé választatik	18
Imre Lajos dr. zsinat. rendes lelkészi képviselővé választatik	18
Jancsó Sándor zsinati rendes lelkészi képviselővé választatik	18
Jancsó Sándor a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának rendes lelkészi tagjává választatik	26
Járai István a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának tanári póttagjává választatik	26

Juhász Izidor a szászvárosi koll. lelkészi előljárósági tagjává választatik	43
Kacsóh Lajos zsinati pótlelkészi képviselővé választatik	18
Kádár Géza zsinati rendes lelkészi képviselővé választatik	18
Kántor Lajos dr. kolozsvári leánygimn. rendes tanáruul megválasztása	65
Kemény Pál br. zsinati rendes világi képviselővé választatik	18
Kiss Albert zsinati rendes lelkészi képviselővé választatik	18
Kiss Lajos a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának lelkészi póttagjává választatik	26
Kiss Lajos a legfőbb bíróság rendes lelkészi tagjává választatik	26
Kiss Lajos zsinati rendes lelkészi képviselővé választatik	18
Kispál László zsinati pót világi képviselővé választatik	18
Kovács András dr. az Iratterjesztési bizottság rendes tagjává választatik	26
Kovács András dr. zsinati világi rendes képviselővé választatik	18
Kovács Benedek Vallástanár képesítő bizottsági rendes taggá választatik	71
Kovács Dezső az Iratterjesztési bizottság rendes tagjává választatik	26
Kovács Endre a nagyenyedi koll. világi előljárósági tagjává választatik	32
Kovács László zsinati pótlelkészi képviselővé választatik	18
Kovács Zsigmond zsinati pótlelkészi képviselővé választatik	18
Koncz Rudolf kolozsvári koll. rendes tanár meghívása	67
Konsza Samu sepsiszentgyörgyi koll. tanár meghívása	69
Körössy György zsinati pót világi képviselővé választatik	18
Lévay Lajos dr. székelyudvarhelyi rendes tanár meghívása	66
Lőrinczy Ferenc a tanítók képviseletében zsinati póttaggá választatik	18
Lőrinczy Ferenc a Nyugdíjintézet Végrehajtó bizottságának rendes tanítói tagjává választatik	26
Martonossy György dr. a szászvárosi koll. világi előljárósági tagjává választatik	43
Martonossy György dr. zsinati világi pótképviselővé választatik	18
Máthé Sándor zsinati pót lelkészi képviselővé választatik	18
Máthé Sándor a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának lelkészi póttagjává választatik	26
Mester Mihály zsinati világi pótképviselővé választatik	18

Mester Mihály a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának rendes központi előadói tagjává választatik	26
Musnai László zsinati pót lelkészi képviselővé választatik	18
Musnai László dr. az Iratterjesztési bizottságnak rendes tagjává választatik	26
Nagy Endre zsinati világi rendes képviselővé választatik	18
Nagy Endre a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának rendes tanári tagjává választatik	26
Nagy Lajos zsinati pót lelkészi képviselővé választatik	18
Nagy Kálmán a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának tanítói póttagjává választatik	26
Nagy Sándor a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának rendes tanári tagjává választatik	26
Ősz Sándor a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának tanítói póttagjává választatik	26
Péter Antal a tanítók képviselőjében zsinati rendes taggá választatik	18
Rakuscinecz Ilona kolozsvári legánygimnáziumi rendes tanárul megválasztása	65
Régeni István egyhker. tanácsbíróvá választatik	26
Régeni István a szászvárosi koll. előjárósági tagjává választatik	43
Sándor József zsinati rendes világi képviselővé választatik	18
Szász István zsinati pót világi képviselővé választatik	18
Szász Sándor a szászvárosi koll. világi előjárósági tagjává választatik	43
Szécsi Ferenc zsinati rendes lelkészi képviselővé választatik	18
Szotyori Lajos zsinati pót-lelkészi képviselővé választatik	18
Tavaszy Sándor dr. theologiai és tanítóképző-intézeti zsinati rendes képviselővé választatik	18
Tavaszy Sándor dr. a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának lelkészi póttagjává választatik	26
Tavaszy Sándor dr. az Iratterjesztési bizottság rendes tagjává választatik	26
Tőkés József zsinati pót-lelkészi képviselővé választatik	18
Tőkés József a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának rendes lelkészi tagjává választatik	26
Tóth Mária kolozsvári leánygimnázium rendes tanárul választása	65
Tusa Gábor dr. kolozsvári koll. gondnokká választatik	41

Tusa Gábor dr. zsinati világi rendes képviselővé választatik . . .	18
Ugron Istváu zsinati rendes világi képviselővé választatik . . .	18
Ugron István a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának világi rendes tagjává választatik	26
Ugron István Baldácsy alapítványi közgyűlési rendes taggá választatik	26
Vásárhelyi Boldizsár zsinati rendes lelkeszi képviselővé vá- lasztatik	18
Vásárhelyi János zsinati rendes lelkeszi képviselővé választatik	18
Vékás Lajos dr. zsinati világi rendes képviselővé választatik . .	18
Vékás Lajos dr. a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának világi póttagjává választatik	26
Vékás Lajos dr. az Iratterjesztési bizottság tagjává választatik	26
Viski László dr. zsinati világi rendes képviselővé választatik . .	18
Viski László dr. a Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának világi rendes tagjává választatik	26
Viski László dr. egyházkerületi főgondnokká választatik . . .	26
Volloncs Miklós zsinati rendes lelkeszi képviselővé választatik	18
Zeyk Dániel ehker.-főg. ndnok lemondása	11

II. Egyházközségeket, lelkeszeket érdeklő határozatok

Ifjú lelkeszek felszentelése	33
Nyugdíjintézet előterjesztése a carrence évek leteltével adandó nyugdíjak tárgyában	45
Nyugdíjszabályzat 28. §-nak módosítása	51
Nyugdíjszabályzat 45. §-nak módosítása	52
Lelkeszképzési szabályrendelet	54
Elemi iskolák egyházmegyei felügyelete	54
Tánítók egyházmegyei képviselete tárgyában Erdélyi Pál holt- marosi tanító panasza	57

III. Egyházmegyéket, espereseket érdeklő határozatok.

Ifjú lelkeszek felszentelése	33
Nyugdíjintézet előterjesztése a carrence évek leteltével adandó nyugdíjak tárgyában	45
Nyugdíjszabályzat 28. §-nak módosítása	51

Nyugdíjszabályzat 45. §-nak módosítása	52
Lelkészképzési szabályrendelet	54
Elemi iskolák egyházmegyei felügyelete	54
Tanítók egyházmegyei képvisellete tárgyában Erdélyi Pál holtmarosi tanító panasza	57

IV. Iskolákat, tanárokat, tanítókat érdeklő határozatok.

Nagyenyedi koll. főgondnok-, illetve gondnoki állásra választás elrendelése	16
Garda Kálmán dr. nagyenyedi koll. főgondnokának megválasztása	26
Szászvárosi koll. új épületének eladása	27
Kolozsvári koll. főgondnok, illetve gondnoki állásra választás elrendelése	31
Nagyenyedi koll. gondnok és előljárósági tag megválasztása	32
Szászvárosi Árvaház engedélyezése	38
Szászvárosi koll. előljáróságának átszervezése	39
Középiskolák fenntartása	40
Kolozsvári koll. főgondnok, illetve gondnok választása	41
Brassói kereskedelmi iskola véglegesítése	42
Szászvárosi koll. előljáróságának megválasztása	43
Székelyudvarhelyi tanítónőképző-intézet megszervezése	49
Női igazgatók kerületi tagsága	50
Kolozsvári koll. rendes ének-zene tanítói tanszéket szervez	55
Kolozsvári leányfőgimnázium rendes tanárainak megválasztása	65
Lévay Lajos dr. székelyudvarhelyi rendes tanár meghívása	66
Koncz Rudolf kolozsvári rendes tanár meghívása	67
Báthory Józsefné kolozsvári leánygimn. tanár meghívása	68
Konsza Samu sepsiszentgyörgyi koll. tanár meghívása	69
Vallástanárképesítő bizottsági tagok válksztása	71
Tanügyi jelentés megvizsgálásáról szóló jelentés	72

V. Igazgatótanácsot érdeklő határozatok.

Bethlen Ödön gr. ehker. főgondnok elhunytá	10
Zeyk Dániel és gr. Bánffy György ehker főgondnokok lemondása	11
Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának újraválasztásának elrendelése	14

Iratterjesztési bizottság megválasztásának elrendelése	15
Zsinati választások eredményének bejelentése	18
Zsinattartás költségeire javaslat	19
Püspök aa. jelentése	20
Ehker.-bírótság időszaki tanácsának megválasztása	21
Ehker. valamint a nyugdíjintézet vagyonkezelésére előterjesztés	25
Ehker. főgondnokok, nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának, Baldácsy-alapítványi közgyűlési tag, igazgatótanácsi póttag, legfőbb bírósági lelkeszi tag, ehker. tanácsbíró, ehker. vagyonügyi bizottsági tag, iratterjesztési bizottság tagjainak, a nagyenyedi koll, főgondnokának megválasztása	26
Ehker. főgondnokok eskütetele	26
Szászvárosi Árvaház engedélyezése	38
Nyugdíjintézet előterjesztése a carrence évek leteltével adandó nyugdíjak tárgyában	45
Kolozsvári Szeretetház szervezete és kormányzata	48
Női igazgatók kerületi tagsága	50
Nyugdíjszabályzat 28. §-nak módosítása	51
Nyugdíjszabályzat 45. §-nak módosítása	52
1928. évben eszközölt építkezésről jelentés	53
Lelkészképzési szabályrendelet	54
Diákonisszaképző intézet alapszabálya	56
Nyugdíjintézet jelentése	58
Egyházkerület 1927. évi számadása	59
Egyházkerület 1928. évi költségvetése	60
Ehker. 1929. évi költségvetése	61
Nyugdíjintézet 1927. évi számadása	62
Nyugdíjintézet 1928. évi költségvetése	63
Nyugdíjintézet 1929. évi költségvetése	64
Közigazgatási és vagyonügyi jelentés megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése	70
Vallástanár képesítő bizottsági tagok választása	71
Tanügyi jelentés megvizsgálásáról szóló jelentés	72
Igazgatótanácsi iroda megvizsgálásáról szóló jelentés	73
Vagyonvizsgálatról szóló jelentés	75

VI. Egyházkerületi közgyűlés.

Közgyűlés megnyitása	lkvi sz. 1
Közgyűlés megtartásának engedélyezése	2

Jelenlevők számbavétele	3
Távolmaradottak igazolása	4
Új közgyűlési tagokról jelentés	5
Régenstanácshoz hódoló távirat küldése	6
Tárgysorozat megállapítása	8
Bizottságok kiküldése	9
Bethlen Ödön gróf ehker. főgondnok elhunya	10
Zeyk Dániel és gr. Bánffy György ehker. főgondnokok lemondása	11
Br. Baldácsy-alapítvány közgyűlésére kiküldött választásának elrendelése	12
Egy igazgatótanácsosi, egy legfőbb bírósági, egy egyházkerületi vagyoniügyi bizottsági, egy ehker. lelkészi tanácsbirói tagsági állásra választás elrendelése	13
Nyugdíjintézet Végrehajtóbizottságának újválasztásának elrendelése	14
Iratterjesztési bizottság megválasztásának elrendelése	15
Nagyenyedi koll. főgondnok, illetve gondnoki állásra választás elrendelése	16
Zsinati választások eredményének bejelentése	18
Zsinattartás költségeire javaslat	19
Püspök aa. jelentése	20
Ehker. bíróság időszaki tanácsának megválasztása	21
I. ülés bezárása	22
II. ülés megnyitása	23
I. ülés jegyzőkönyvének hitelesítése	24
Ehker., valamint a nyugdíjintézet vagyonkezelésére előterjesztés	25
Ehker. főgondnokok megválasztása	26
Nyugdíjintézet Végrehajtó bizottságának, Baldácsy-alapítványi közgyűlési tag, Igazgatótanácsai póttag, legfőbb bírósági lelkészi tag, ehker. tanácsbíró, ehker. vagyoniügyi bizottsági tag, iratterjesztési bizottság tagjainak, a nagyenyedi koll. főgondnokának megválasztása	26
Ehker. főgondnokok eskütétele	26
Szászvárosi koll. új épületének eladása	27
II. ülés bezárása	28
III. ülés megnyitása	29
II. ülés jegyzőkönyvének hitelesítése	30

Közigazgatási és vagyoniügyi jelentés megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése	70
Vallásánár-képesítő bizottság tagok választása	71
Tanügyi jelentés megvizsgálásáról szóló jelentés	72
Igazgatótanácsi iroda és ügykezelés megvizsgálásáról szóló jelentés	73
Testvéregyházkerület jegyzőkönyvének átvizsgálásáról szóló jelentés	74
Vagyonvizsgálatról felvett jelentés	75
V. ülés jegyzőkönyvének hitelesítése	79
V. ülés bezárása	80

